

Лезги газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 51 (10904) хемис 19-декабрь, 2019-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Клевелай аксивал авун герек я

17-декабрдиз Дагъустандин Кыил Владимир Васильева РД-дин терроризмдиз акси Комиссиядин заседание кыле тухвани. Идан гъакъиндай “Лезги газетдиз” РД-дин Кыилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

Сифте нубатда РД-дин яшар тамам тахъянтай агъалияр террористилин къалахдал желб авуниз аксивал авунин рекъяя алла серенжемар веревирдна. И кардин важиблувал къейд авунлди, региондин Кыили малумараивал, аялрихъ, иллаки Сирияда ва Иракда женинин гъерекатар кыле фейи чайрай хканвай, гъакъин яшар тамам тахъянвайбурун кратин рекъяя комиссийрин учетда авай аялрихъ, галаз тайнин тир къалах тухуниз газа фикир гун лазим я. Владимир Васильева гысабзаявал, тербиядин ва къанунсуз-вилерин вилик пад күнин серенжемиз эвемлиж нубатдин фикир гун лазим я.

“Акъалтзавай несилди вич яшайища дузыгъундаказ кыле тухуниз чеб диндинбур я пульзвай фашал тешкилати - адтадин исламдин сергъятрай акъатзавай ва яшар тамам тахъянвайбур террористилин къалахдал желб авунин барадай эвемлиж чкадал алай тешкилати - Чуру таъсир авунин рехъ атлун герек я. Вири тешкилати, гъа гысабдай гражданвилин обществодин ва РД-дин муфтиятдин къурлушти, терроризмдин вилик пад күнин барадай нетижалудаказ, пайгардаказ санал къалахунихъ еке метлеб ава. Гъа ихътин къалах наинки чирвилер гудай идаира, гъакъин чи муниципалитеттари кардик кутун герек я”, - инанмишвал къалтурна Дагъустандин Кыили.

И барадай тухувай къалахдикай РД-дин къенпаратан кратин министрдин везифаир тамамарзаяв Дмитрий Гутурияди гегъеншдаказ съгъбетна. Адан гафарал-

ди, МВД-дин приказдин бинедаллаз республикадин чирвилер гудай идаира экстремистилин идеология чуккурунис, яракъар, наркотикар къанунсуздаказ ишлемишнис, студентрин арада маса жүрэйрин тахсиркарвилиз ва къанунсуз-вилериз аксивал авунин барадай махсус дестеяр тешкилнава. Сириядин ва Иракдин мулкарал акъатнавай хизанрай тир аялар ватандиз хүнин, абуру яшайища дузыз рехъ къайдайлар серенжемар къабулунин къалахдизни Чехи фикир гузва.

РД-дин вице-премьер - образованин ва илимдин министр Уммузил Омаровади ведомстводи къетлен фикир желбезавай къалахдин са шумуд терефдикай лагъана.

Адан гафаралди, Иракдай ва Сириядай хканвай аялри чеб яшайища дузыгъундаказ кыле тухудайвал вердишарунин къалахдиз къетлен фикир гузва. Алай вахтунда республикада яшар тамам тахъянвай ахътин 53 аял ава. Абурукайни 19 школадиз фидай яшда авайбур, 34 - школадиз фидай яшдив агаек тавунвайбур я. Школадиз фидай яш хъанвай вири аялар къелнурал желбнава, абурухъ гъар садаҳ педагог-психолог галкүрнава.

Чин векилвилерин сергъятра аваз терроризмдиз аксивал авунин рекъяя серенжемар кылиз акъудунал желбнавай РД-дин исполнительный властдин органрин къуллугърал алай касриз чирвал гүнин серенжемар тешкилунин месэладай РД-дин Кыилин месляти, РД-да кардик квай АТК-дин жавабдар секретарь Далат Фейзулаева съгъбетна.

Ахпа заседанидал 2019-2023-йисара РФ-да терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный план кылиз акъудунин барадай властдин вири дөрөжайрин органрин къалах планламишнин, а къалах кыле физвай гъалдиз вадан нетижайриз талукъ месэладиз килигна.

Асул доклад региондин информатизациядин, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министр Сергей Снегирева авуна. Ада къейд авуравал, терроризмдин идеологиядиз таъсирдик акатун мумкин тир ва адан таъсирдик акатнавай касрихъ галаз тухувай профилактикадин къвалахдин менфятувал хажакуниз, гъакъни хабардар авунин ва гъавурдик кутунин барадай къабулзаяв серенжемрин менфятувал хажакуниз, Дагъустандин информационный майдан терроризмдин идеологиядикай хуннис къетлен фикир гузва.

И барадай тухувай къалахдикай РД-да авай УФСИН-дин начальник Андрей Поляковани съгъбетна. “УФСИН-дин къуллугъчийри адтадинди тушир исламдал амалзайвай каср дузыдал акъудунин къвалах тухувава. Идалайни гъейри, ахлак тукъуър хъийдай идарайриз ва СИЗО-риз агъаразавай вири литература РД-дин Министрихъ галаз меслятнавай литературадин сиягъдихъ галаз гекъигизава. Чи штада динэгълийрихъ галаз къвалах тухунин рекъяя күмекчидин къуллугъни ава. А къвалахдал машгъул касдин везифа диндин тешкилатрихъ галаз дузыгъун алакъаяр хунн я. Чун терроризмдиз аксивал авунин барадай гъеле кардик кутунвай къайдайрал сергъялтламиш хъана акъавазавач ва чехи несилдин векиларни желб авун патал чна Агъсакъялрин советдихъ галаз раҳунар кыле тухувава”, - алай хъувуна Андрей Полякова.

Заседанидин эхирдай районрин ва шеъррин чекдин самоуправленидин органзи РД-дин АТК-дин къарааро кылиз акъудзаяв гъалдиз талукъ месэладиз килигна. И месэладай РД-дин Кыилин күмекчи, Кеферпатаан территориальный округа РД-дин АТК-дин аппаратдин векил Керим Бадрутдинова доклад авуна.

Заседанидикай гегъеншдаказ “Лезги газетдин” сайтдай келиз жеда.

Малumat

Махачкъалада авай играми лезгияр!

24-декабрдиз Уруссин театрдин гъвечи залда Лезги театрдин коллективди манийрикай сегънейрикай ибарат “Цийи йисан савкъатар” тъвар алай концерт-тамаша къалурда.

Мярекат нянин сяддин 6-даз гатлунда.

Са билетдин къимет 300 манат.

Билетар маса къачуз кланза-вайбурувай телефондин и нумерадиз 8-928-866-31-11 зенг ийиз жеда.

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Нумрадай къела:

ЮБИЛЕЙ

Зурба марксист, Чехи регъбер, полководец

“Агъур имтигъянрин йисара кыле инхъ-анихъ ян тагур, мягъкем, дурумлу гений, полководец И.В.Сталин аваз хун Россия патал еке баҳт хъана... Столин адтадинди тушир хътин жигер-къуват, къастунал къевивал, дөрин чирвилер авай, къетли, туънт, карда хъиз, сувъбетдани инсаф тийир кас тир...”

► 3

ТАРИХ

Дербент - Кавказдин

Албаниядин къадим меркез

Виликдай чна са макъалада Кавказдин Албаниядал ихътин tlear къукърумрихъ ва цайлапанрихъ галаз алакъалу гъуран гъуруметдай tvar ганвай меркездилай акъалтун мумкин тирди къейднай. Ихътин дуышушар лагъайtla, тарихда авачиз туш. Мисал яз, “Ассирия”, “Египет” гъа и къайдада арадал атанвай tlearар я.

► 6

ОБРАЗОВАНИЕ

“Ас-салам” газетдин - 20 йис

Гуъгуънлай сегънедиз экъечайбуру чин рахунра лезги чалал “Ас-салам” газет арадал атункай, адад макъсадрикай, агалкъунрикай чин фикирар лагъана, газетди руъьдин ивирап раиж авунилай гъейри, халкъарин арада дуствал мягъемаруник, милли меденият, хайи чал хъник къемлен пай кутазвайди къейдна.

► 8

САГЪЛАМВАТ

Плал алай месэла

Гъайиф хъи, совхоз амачирла, 1991-ийисалай гъукумат чкайдалай къулухъ иниз фикир хгудай касни хъана. Гъатта адад гъятарни, анра авай дараматарни кеаз маса гана. Гъанлай инхъ больница нин балансдал алатла, иеси вуж ятла, кыл акъатзавач. Алатнавай 28 йисуз инаг садрани ремонтнавач.

► 9

МЕДЕНИЯТ

И.Шамхалован тъвар эбеди ийин

“Чна, лезги театрдин бине эцигай Идрис Шамхалован мукъва-къилири, театрдин йисуз къевай адад тимтад (памятник) эцигунин указ акъудун tлалабзава... Чаз ам эцигунин чайрикай сад Дербент шеъзерда кардик квай лезги драмататрдин гъяят хъягъун хъсан аквазава...”

► 10

ХАБАРАР

Селим - дуныядин чемпион

Шадвилелой къейд ийиз жеда, дуныядин чемпионатда шиширакайбурун жергеда къуруши жаван пагъливан Селим Башировни авай. Дагъви пагъливанди акъажунра 60 килограммдин заланевал авайбурун арада “народный жим” хилий дуныядин чемпионатин tvar къазанмишна.

► 15

Президентдин патай - лезги рухвайиз

Абад АЗАДОВ

Алатай гъафтеңа чав шад къве хабар агакъна: Россиядин Федерациидин Президент Владимир Путин лезги халъдин бажаргълу, дираш, ульткем къве хва шабагъралди къедна.

Эртреяда Россиядин Федерациидин посол ЯРГЫМЕДОВ Азим Алайдиновичаз армиядин генерал лагъай дипломатиядин къилин чин гана. Ихтиян чин РФ-дин къецепатан краин министр Сергей Лавроваз, адап заместителриз ва са жерге посолприз ава.

Рикел хкин, Азим Яргымедов дипломатиядин ихтиян еке къуллугъдал тайинарнавай сад лагъай дагъустанви, вични Къасумхурелай я.

Эртреяда посолвиле тайинардалди виллик ада РФ-дин къецепатан краин министерства, Тажикистанда генеральний консулвиле къалахна. 2011-2015-йисара Россиядин МИД-да РФ-дин субъектрихъ, парламентрихъ ва общественный объединенирихъ галас алакъа худай Департаментдин директоришилн везифајар тамамарна.

Ватандиз вафалувилелди, лайхлувилелди къуллугъзавай къегъал хва хейлип шабагърин иеси я: РФ-дин Верховный Советдин Гъурметдин грамотадин, "Россиядин флотдин 300 йис", "Россиядин МИД-дин 200 йис", "Россиядин Федерациидин къецепатан политикадин курс ульмуздиз кечирмишун чехи пай кутунай ва газа йисара йыкысасағвиленди къалахунай" медалрин, "Тажикистанда къуллугъ авунай" Россиядин ФСБ-дин знакдин, "Ватандин виллик лайхлувилерай" II дереҗадин медаль-ордендин ва гъакъ масабурун.

Азим Алайдинович, гъар вахт хъайила, хайи ерийрал хквэза, ада вичин бағрийрал, мукъва-къилийрал, дустарал къил چугвазва. Гъар йисуз Къасумхурьун школайрин чехи классра лап хъсандиз къелзавай къве аялдиз адап тъварунихъ галай премия гузва.

* * *

"Лезги газетди" алатай йисуз лезги халъдин арадай акъятнавай генералрикай материалар ганай. Абурун къадар къадалай виниз алатава. Инъе рикл шадардай мад са хабар: Россиядин гъавадинни десантрин къушунрин женгинин гъазурлухвилин рекъяй начальник РАГЬМАНОВ Арсен Фармановичаз РФ-дин Президент Владимир Путин генерал-майоришилн чин гана.

Арсен Рагъманов Хив райондин Агъа Архитирин хуръяй я. Россиядин армияда къуллугъ авунин реҳъ хягъай ада 2003-йисалай Чечен Республикада авай къетен везифайрин къушунрин стрелковый подразделенирихъ отделенидин начальниките къуллугъна. 2004-йисуз ам къушунрин женгинин гъазурлухвилин рекъяй отделенидин начальниките тайинарна. Полковникдин алакъунар "Жъурэтлувилляй" ордендалди, "Ватандин виллик лайхлувилерай" II дереҗадин медаль-ордендалди ва маса шабагъралди къейднава. Арсен Фармановичан ульмуздикай, къуллугъдикай гегъеншдиз чна цийи йисан нумрайрикай сада кхъида.

"Лезги газетдин" редакциядин колективди Азим Алайдиновичаз ва Арсен Фармановичаз чехи тъварар риклин сидкъидай төбикъизава. Абурухъ чандин сагъвал, къалахда мадни алакъунар хүн чи мурад я.

Метлеблу гурун

И мукъвара Сулейман-Стальский райондин къил Нариман Абдулмуталибов Эминхурьун агъалийрихъ галас гуруншиш хъана ва хуръун месэләя веревирдна.

Меценат Шагъыл Асаханова Нариман Абдулмуталибов Эминхурье мергъяматлувилин фонд тешкилунин гъакъиндан малумат гана. Аниз агакъавай тақъатар хуръунвийрин хци месэләя гъялун патал харжда.

Мергъяматлувилин фонд Тюменский областдин Сургут шеърда яшамиш жезвай Эминхуръунвийрин меслятталди тешкилнавайди я. И дестедин къиле Низами Жигеров ава. Гурунгулувилелди хуръун агъалийри

Мубаракрай!

18-декабрдиз Махачъкалада, шадвилерин "Сарыхум" залда, республикадин СМИ-ра къалахздавай са десте журналистрик РД-дин Къилин 2019-йисан 20-августдин Указдалди "Международный бандформированияр куқвараидалай инихъ 20 йис" - мукъвара тестикъарнавай медаль вахкунин мярекат къиле фена.

И награда журналистрик абуру 20 йис идалай виллик, 1999-йисан август-сентябрь варцара, чи республикадал чапхунчилелди атай бандитрин международный къеретлар чукурдайла, массовый информациин такъатралди, чин хци гафунади халъдив дуъз ва гъакъван гөрек информација агақтарунай, халъдин ополченника активилелди иштиракунай ганва.

Чи редакциядай и наградадиз тежирабу журналистар - РФ-дин ва РД-дин культурадин лайиху работника, яшайшдинни чарарин отделдин вилкан редактор Алаудин Халидович ГъА-МИДОВНИ литературадин отделдин редактор Мердали Абдулазизович ЖАЛИЛОВ лайиху хъанва.

Цийи йисан суварин виллик хъанвай и агалкъун чи чехи юлдашриз чна риклин сидкъидай мубаракза. Къуй куб къелемар мадни хци, дулья - ислягъ, умъмур бахтаварди хъурдай.

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив.

Ахцеъя еке парк

И икъара Дагъустан Республикадин Къил Владимир Васильеван кар алай "Зи Дагъустан" проект ульмуздиз кечирмишнал гъузчишлазавай жемиятдин векилрикай ибарат ва къиле проектдин координатор Рукъият Агъмедова авай десте Ахцеъя райондин къалахдин рекъяй мугъман хъана, хабар гузва райадминистрациядин пресс-къуллугъди.

Рикел хкин, проект 2019-йисуз гъиле къуна, йисан эхирдалди 400 объект ишлемишлазавай вахкун пландик кутунва. Абурун арада целди таъминарунин объектар, рекъер, паркарин чакар, газа муртебайрикай ибарат яшайшдин къвалерин гъаятра авай майданар ава.

Икк, Ахцеъя, "Зи Дагъустан - шеърдин къулай шартлар" проектдин сергъятра аваз, "Ахты-чай" вацун къерехда авай "Набережный" парк аваданламишлава (къалахрин къимет 17 миллионни 612 агъзур манатдиз бар-бар я) ва Мукътадир Айдинбекован тъварунихъ галай сквер цийикла тукур хъийизва (чадин бюджетдай чара ийизвай пулни кваз 2 миллионни 971 агъзур манат). "Зи Дагъустан - зи рекъер" проектдин сергъятра аваз ремонтдин къалахар хуръун къенепатан рекъерани тамамарнава: Ленинан къучеда - 0,5 км, Гъажи Ахцеъвидин - 1,1 км ва Арсен Байрамован къучедин 0,3 километрдин

Абдулжелилован къучеда авай "Набережный" парк аваданламишлава (къалахар ахтармишналди), Рукъият Агъмедовади объект гъам майдандал, гъамни алай чакадал гъалтала, вичиз тешпигъ авачир хътиди тирди къедна.

Дугуриданни, 10 агъзур квадратный метрдилай виниз майдан авай паркунин мулкунал алаз, вацун, Ахцеърин къеледин, жумъя мискиндин, хуръун къульне мағълайирин, ротондадин ва мукъкун шикилар ачух жезва. Объект ишлемишлазавай вахкудайвал я.

Къучеъя цийикла тукътүрзава

Меъарамдхурун район алай йисуз Республикадин яшайшдин важиблу мад са проектдин иштираки хъана. Ам чакадилай къевзай теклифрин тереф хънихъ элкъурнавайди я.

12-декабрдиз райондин къил Фарид Агъмедов вичин сад лагъай заместитель Гъабибулла Мурадалиевашъ газлаз и проект ульмуздиз кечирмишлавай гъалдихъ галаз таниш хүн патал Хъартас-Къазмайрин хуръуз фена.

Ина проектдин сергъятра аваз 4 къучеда къир цазва. Алай вахтунда са къадар къалахар авуна къутягънава. Къилди къачуртла, В. Эмирован тъварунихъ галай къучеда къир чана къутягънава ва

А. Алиеван тъварунихъ галай къучеда къир цаз башламишлава. Къалахар пудратдин организацияди - "Прогресс" ОО-ди къиле тухузва. Проектдин къимет 3,350 миллион манатдилай газа я.

Ф. Агъмедов къалахар къиле физвай гъалдихъ галаз таниш хъана ва и кардик къил кутунай дестедин векилрихъ галаз рахана. "Чакадин теклифар" программа общественный ульмур къулайди авун патал мад са хъсан мумкинвал я. Адан къилин мурад гражданар чакадин метлеб авай месэләя гъялунал, общественный къурулуш виллик тухунал жеп авун я. И участокда къалахар хъсан еришар аваз къиле физва", - къедна райондин къили.

И.В.Сталин дидедиз хъайдалай инихъ - 140 йис

Гъазурайди - Ш.ШИХМУРАДОВ

Тариҳда ахътин тъварар ава хъи, гъам къенепатан, гъам къецепатан душманар гъиъван къуф ягъиз, абур къацурлиз, русвагъиз, квачир тахсирар илитиз, ролб агъузариз, пис къалуриз алахъайтани, гъа асиррин де-ринрайни гена нур гудай, несилириз гъи рекъя, гъи терефдихъ фидатла, гъики яшамиш хъун, Ватандиз, халкъдиз гъики къуллугъун лазим ята, чпин баркаллу краалди, умъурдин чешнедалди камаллу мессяттар къалурдай. И жигъетдай ялавлу инкъилабчи, зурба марксист, Урасатдин ва международный коммунистический гъерекатдин, Советрин государстводин машгъур деятель, халкъарин регъбер, чехи полководец, Генералиссимус Иосиф Виссарионович Сталин сад лагъай чкадал ала.

Шаир Г.ИВАНОВАХЪ ихътин царап ава:
День и ночь громили Сталина,
Он и так и эдак был,
Но слепела лишь окалина -
Как стоял, так и стоил.

И.Сталин Урасатдин къамат дидбай дегишшарай, вири инсаниятдин тариҳда чехи регъбер тир. Чи Чехи Гъалибвал, дульядя машгъур держава СССР-дин къудратлувал гъдан тъварцихъ галаз сихдаказ алакъалу я.

майдиз ам - СССР-дин Совнаркомдин, 1941-йисан 30-иондиз Оборонадин Государственный Комитетдин Председательвиле, 19-иодиз Оборонадин Халкъдин Комиссарвиле - СССР-дин Яракъту Къуватрин Верховный Главнокомандующийвиле тайинарна.

Лап са курур вахтунда улкведин халкъдин майишат военный девирдин игътияжиз, истишиунриз жаваб гудайдаз элкъуэрна.

къурай гужлу яракъдиз элкъуэрнава", - къхенай Шабалова. Барбатвили, акъалтлай кесибили, бейкарвии, наркоманияди, чалкечирвии, коррупцияди, чиновникрин азгъунвии ва ма-са чуру крари халкъдиз вуж вуж ята ачухарнава ва ам неодемократрин, халкъдинн улкведин душманрин лагълагърихъ агъзамач.

И Чехи Кацдикай къацлай шер-фитне, таб къастуналди, чуру ниятралди, ЦРУ-дин, Рагъакъидай патан са жерге улквейрин разведкадин, идеологиядин, военный виле дипломатиилин централайн планралди чукъурзава.

30 йисалай гзаф вахтунда СССР-дин, РФ-дин маҳсус органра къуллугъ авур генерал В.Широнина вичин "КГБ, ЦРУ: перестрой-кадин чинебан пружинар" ктабда къейднава хъи, Рагъакъидай патан пропагандиствилин Гарварддин университет хътин ва маса Чехи централай датланя антисталинизм майданда тазваза..." Таб шейтләндиган шагъадатнама я гъавайда лугъузава.

Чи халкъдиз, иллаки жеғыл-жаванриз государстводин деятелрикай, тариҳдикай гъа-къыкъат дүздаказ чирун вахибу я. Гъики хъи, тарих халкъдэн къулан тар, дамах я. "Рикъел хъин, - лагъанай В.Пикула, - гъамни яракъ я. Ватандин тарих чир хъуни инсанар рутьдиз-девлетлубур, къилихриз мягъембур, ақулем-камалдиз хъибур ийизва". Рельбер тъхъуди хъайла, лежберди ийса къве бегъер къачуда лугъуда. Тапаррихъ инанмиш хъайда туплар

къайдаяр тунал Суворов гъич рази жедач ва шадвилелди къаршиламишунин мярекат ақвазарнай. 1800-йисан 6-майдиз машгъур полководец ръзметдиз фенай.

И.В.Сталинази вичин тъварцел, улкведин къазаяр гъидайди аяндарвилелди чидай. «Дульядя агъбавализ къанзавай сионизмди, - къхенай ада, - чи агалкъунрай чалай къисас вахчуда... Зи тъварни бугъутенрик кутада, пис крар, зулумар авурди хъис къалурда. Дульядин сионизм вири къуватралди чи Союз чукъуриз алахъда, Россиядивай мад садрани къаҳрагъиз тежедайвал. СССР-дин къуват халкъарин дуствиле ава. Женгинин хци къенекъ сифтени-сифте гъя и дустваль чурунхъ, Россиядивай адан къерехар (областар, республикар) галудунхъ, атлунхъ элкъуэрда. Миллетчивили къетен къуватдалди къиль хажда. Ада интернационализм, патриотизм са къадар вахтунда эзмишда, амманжак са къадар вахтунда. Миллетприн арадай чин гзаф регъберар-пигмеяр, аинар пайдад жеда... Рагъакъидай патахъ галас хци аксивил, зидвилер арадал къведа.

Амма гъихътин вакъияр хъайтлани, са къадар вахт фида ва цийи несилирн дикъет, вилер (зоры) чи социализмдин Ватандин агалкъунрихъни гъалибвилерихъ элкъвен хъийда. Цийи несилир чин бубайринни чехи бубайрин пайдах хажда. Абуру чин гележег алатай тарихдин чешнейралди тъкъуэрда".

Ингъе 2020-йисуз Чехи Гъалибвилин 75 йисан юбилей къейдзава. Ихътин зурба вакъийирин мярекатра хъайтлани, Сталинан тъвар ерли къун тавун, адан лайхлувилериз кутагай къымет тагун еке муртадвал я. Ада памятниарни хжак хъайнин, Волгоградал Стalingрад тъварни эхцигин. Къвердавай пехъи жезвай США-дизни НАТО-диз, ягъсуз, вагъаша фашизмиз миллетчийриз кутагай жаваб гъя ихътиди хъана къанда.

Уинстон ЧЕРЧИЛЛЬ, дяведин йисара

Великобританиядин премье-министр: "Агъур имтизъянрин йисара къиле инхъанихъ ян тағур, мягъкем, дурумлуген, полководец И.В.Сталин аваз хъун Россия патал еке баҳт хъана... Сталин адётдинди тушир хътин жигер-къуват, къастунал къевивал, дерин чирвилер авай, къемлю, туңт, карда хъиз, сүзъбетдани инсаф тийир кас тир, Англиядин парламентда тербияламиши хъанвай гъатта завай адан къаршида са замтни эхциз жедачир. Адан эсерра гзаф зурба къуватди ванзаза. И къуват ақъван чехи я хъи, вири вахтарин ва халкъарин руководителрин арада Сталин мад тикрар тежжер хътин къетленди хъиз ақаада... Инсанриз ада гъеरанарадай хътин гужлу эсер ишида. Ам Ялтадин конференциядин залдиз гъаҳдайла, чун вири, команда гайibur хъиз, къеачел къарагъдай. Мягътел жедай ажайиб кар: гъилер авадарна, тим-тиқидиз ақъваздай. Сталинахъ зурба ақулем-камал авай. Ам четин макъамрай экъечидай зурба устад, душман вичин душманрин гъилералди төрг авур, ачухдиз империалисттар лугъузвой чун империалистрик аксина дяве тухуниз мажбурый инсан тир...

Ада Россия түррез газ къабулна, атомийи яракъдалди таъминди яз тунан..."

Кордел ХЕЛЛ, США-дин госсекретарь: "Сталин тажубардай хътин кас тир. Адахъ адётдинбур тушир хътин алақунар, ақулем-камал, практический месэлайрин гъакъикъи мана-метлеб фад къатлудай бажарагъ ава..."

Пабло НЕРУДА, Чилидин шаир: "Амай крарилай гъейри, къакъан тушир буйдин, еке спелар квай и инсан дяведи машгъурна, хажна, виниз ақъудна; адан тъвар мечелаз Яру Армиядин аскерар Гитлерен къеледал къетлю гъужумдиз фена ва адан къван къванцел тунач".

Алексий 1, Патриарх (1953-йис): "Чи халкъдиган Чехи Регъбер И.Сталин амач. Чи халкъдиган хусуси къуват яз гъисс авур чехи къуват, жемиятдин къуват амач. Чехи Регъбердин вил, дерин дикъет гъаҳ, агакъ тийизвай са область, терефины авачир... Ақалтлай зурба зигъиндигин инсан яз, ада гъар са карда адётдин ақулемдин касдиз тақвадай, къамтунуз тежжер кар, тереф, гъакъикъат ачухдай".

Зурба марксист, чехи регъбер, полководец

Иосиф Джугашвили 1879-йисан 21-декабрьдиз Тифлисдин губерниядин Гори шеърьда дидедиз хъана. Семинарияда къелдайла, Закавказьеда кардик квай марксистрин чинебан дестейрин членрихъ галаз таниш хъана ва абурун къалахда иштиракиз гатлунна. 1898-йисуз РСДРП-дин Тифлисдин тешкилтдин гъахъайла, К.Марксан "Капиталдихъ", "Компартиядин Манифестдихъ", Ф.Энгельсан, В.Ленинан къалахрихъ галаз таниш, философиядиз, политэкономиядиз, тарихдиз ва маса имплиз итихъиз, рабочийрин вилк рахас хъана. Листовкяр гъазуриз, стажаяр тешкилтана. Гъавилай Иосиф 1899-йисуз семинариядай ақъуднай. Ленинан "Искра" газет (1900-йисан декабрь) ақътиз башламишайла, гъадан тереф хъвена. Сталин РСДРП-дин Тифлисдин комитетдин членвиле хъяна. 1905-йисуз И.Сталинан гъиликай "Кутаисидай чарап", "Пролетаррин класс ва партия", "Социал-демократдиз" жаваб" ва маса къалахар хкатна. Абура ада марксистский партиядин тешкилтливилерин бинейрин, и месэлайрай В.Ленинан фикирин тереф хъзвай. 1912-1913-йисара И.Сталина "Марксизм ва милли мессзла" къалах къхена, Ленина адаш еке къимет гана.

1902-1913-йисара пачагъдин гъукумдарри Сталин ирид сеферда къуна, ругуда сургуниздиз ақъудна, айрай адалай вад сеферда катиз алакъана. Чехи Октябрдин революциядин ва граждан дявидин йисара И.Сталин улкведин оборона авунин карда В.И.Ленинан лап мукъва женгинин юлдаш, Реввоенсоветдин член тир. Граждан дявидин фронт-ра Советрин жегъил республикадин душманрихъ галаз, чандилайни гъил къачуна, къетлии женг чуగунай ва гъалибвилер къазанмишнай И.В.Сталиназ государстводин къилин шабағай Яру Пайдахдин орден гана.

1922-йисан апрелдиз В.И.Ленинан теклифдалди И.Сталин ВКП(б)-дин ЦК-дин Генеральный секретарвиле хъяна. Ада улкведин Ленина къалахай рекъяр тухвана, вичин "Ленинанизмдин бинейрикай", "Октябрдин инкъилаб ва урусрин коммунистрин тактика" ва маса къалахар троцкизмдин асул суфат дузыдал ақъудна. 1925-йисуз партиядин XIV лагъай съездди улкведин индустрIALIZация авунин гегъенш программа къабулна. 1939-йисан декабрдиз И.Сталиназ Социализмдин Зегъметдин Игит лагъай тъвар гана. 1941-йисан

Гзаф заводар Уралдиз, улкведин рагъэкъедай патаз ақъудна. "Вири - фронт патал, вири - гъалибвал патал" лозунг улкведин, армияни халкъ, далу пад тупламишдай чехи тақъатдиз элкъвена. Советрин Армия цийи техника-кадалди таъминарун патал вири къуватар эзигна. Нетижада душман сифте Москвадин патав, ахпа Сталинградда, Курскдин гъалкъадал, Европадин улквейра ва вичин мағъарарадани дарбадагъана. Дявидин йисара И.Сталин - Советрин Союздин Маршал, 1945-йисуз - генералиссимус ва гъа йисан иондиз Советрин Союздин Игит лагъай чехи тъвара-риз лайиху хъана.

Ватандин Чехи дяведа советрин халкъдин гъалибвал Сталинан тъварцихъ, лайих-лувилерихъ галаз сихдаказ алакъалу я. И кар США-дин Президент Ф.Рузвельта, Англиядин премьер У.Черчилла, Франциядин президент Ш.де-Голла ва гзаф масабуруни къейдна. 1945-йисан гъалибвилерин параддад рахадайла, Г.К.Жукова лагъанай: «Чун гъалиб хъана, гъики хъи, чи къиле гзаф камалу, чехи полководец, Советрин Союздин Маршал И.В.Сталин авай». Дявидин нетижада къуналди, И.Сталина чун гъалиб хъунин себебар, къуватар яз, советрин жемиятдин къурулуш, СССР-дин госткъурулуш, Яру Армия, халкъарин садвал, тупламишнавал, 1928-йисалай башламиш хъайи экономика хжак хъун яз къейднай. Плановый экономикади, вири халкъдин яратмишнадай зегъметди дявиди чукурай халкъдин майишат къудай йисан вахтунда гуңгүнна хутадай, виликини фидай, СССР дульядин къудратлу державадиз элкъурайд мумкинвал гана. Чехи Сталина гъар сувариз, "зи халкъ хъсан умъурдиз лайиху я" лугъуз, къиметар агъузардай, халкъдиз регътьвилердай.

Даъустандин юстицийдин министр хъайи ва чехи маса къуллугъар авур писатель рагъметлу Сфи-Буба Сфиеван са ктабда "Сталинан умъурдай рикъелай алат тийир чинар" къиле Чехи Регъбердин рикъел аламукунин ақалтлай зурба бажарагъ, къусни дамах гва-чирвал къейднава. "Къенвай аспандин сурун винел чакъалири къув яътун (гзаф йисар алтавнатлани) гилани давам жезва. Антисталинистрин чиркин тапарри дузы фикиррал алай инсанриз экъуучун гъизва..." "Сталинан тъвар тапарралди къацурин чи чехи держава чу-

класда. СССР чкайла, инсанрин са пай угърияр хъанва, са пайни - дуѓирияр. Ришветар къаҷуз, кесибар куз, заманаяр физва. Тляди-векъ, пешер, муърхъуди - ракъ, тапарри руть неда. Табни гъа ичибазвал хъиз я. Тапархъанри рекъидайлани табда. А.Пушкина лагъайвал, тарихдиз, ата-бубайриз тъуремет тавун эдеб-сузилин, ахлакъсузилин сифте лишан я.

"Урус халкъдин къуват, къудрат, - лагъа-налдай Гитлера, - адан къадарда ва я тешкил-лувиле - ваъ, Сталин хътин чехи ксар майдандиз ақъуддай алакъуна ава. Вичин политикадин ва военный ерийралди Черчилла-ни Ф.Рузвельтадай Сталин хейлин вине ава. Дульядя гъуремет авункиз лайиху тек са политикъям я. Чи везифа адакай ибарат я хъи, урус халкъ къус-къус, пай-пайр ийин, Сталин хътин къуршах-тангъах авай ксар мад майдандиз ахкъат тийидайвал..." Гъа икъ, Сталинакай вуж чурукъла рахазватла, гъабуру Гитлер хътин фашистрин царпур-рихъ яд артухарзаччи бес?! Маса сеферда фашистрин Германиядин разведкадин къилин управленидин ("Абвер") начальник адмирал Канарисах галаз съзъбетдайла, Гитлер маумарнадай: "Сталин - аслан, Черчилль чакъял я!".

Рикъел хизи къанзава хъи, зурба деятелин къилел гъаҳсузвилер, къазаяр гъайи дуышушар тарихдин чинрай мадни малум я. Месела, Гай Юлий Цезарь (чи эрадал къевидалди 100-44-йисар) къадим Римдин государстводин зурба деятель, полководец, писатель, оратор тир. 44-йисан 15мартидиз къиле Брутни Кассий авай сенаторри заговор тешкилнай ва Цезаран чандиз къаст авунай. Гъурунлай адалай вири тахсирар алуднай, гъаҳлуди яз малумар хъувунай.

Маса дуышушар. Император 1 Павелаз ва адан патарив гайи гъилибвилер гзаф женгер-ра гъалибвилер къаҷур, садрани магълуб тахъай Генералиссимус Александр Суворован маштъурвал тақлан тир. 1797-йисуз ам гъазабдик (опала) кутунаи ва армиядай ақъуднай. Амма къве йисалай буржуазий Франциядиз акси дяведа (1799-йисуз) пачагъдиз Суворов мад герек хтана ви Итали

Нариман ИБРАГЫМОВ

ГЬАР сада къулай, хъсан яшайишдихъ, гъалибилирхъ умудар кутур, мурадрин гътъуна аваз, яргы ва четин реҳ, тайин нетижайривни агақъай Baklan йисини тарихда гътнана. Малум хънавайлал, улькведа, республика, гъэр са районда, шегъерда, хъре, къилди-къилди хизанранни, инсанрин къисметрани риклел аламукъдай, руғъдиз разивал гътнай крат, вакъиаир къиле фена.

Россиядин вири агаълийриз талукъ са шумуд вакъия хъана. Абурук зегъметчи инсанар пенсиядиз фидай вахтар артухарун, мажидин агаъя кланин къадар (МРОТ) 11280 манатдив агақъарун, Крымдиз фидай зурба муть ишлемишиш вахкун, улькве рекъемирин телевиденидай элячун анатава. Фикр желбайдай, агаъзуралди инсанрин къисметра дегишвилер тур крат мадни ава. Владимир Путин Китайдиз фин, Москвадин центр областдин шегъерар садсадаҳ галаз электричакин рекъерлар алакъалу авун, "Сибирдин къуват" тівар алаz Россиядин газ Китайдиз тухун, Путин Парижда "Нормандский форматдин" сергъятра аваз Франциядин, Германиядин ва Украинадин къиле авай ксарихъ - Макронахъ, Меркелаҳ, Зеленскийдихъ галаз гътъушмиш хъун, Казанда рабочий пешейрин дүнъядин чемпионат къиле фин, Красноярска - хътъулын универсиада...

Baklan йис дагъустанвиар патални риклел аламукъдай хъана. Республикада къиле физвай къени, бегъерлу крат, са рахунн алач, РД-дин Кыл Владимир Васильева къиле тухузвай сиясатдихъ ва уммуздиз кечирмишавай кратихъ галаз алакъалу я. Милли проектин сергъятра аваз Дагъуст-

зегъмет чугвазва, санлай улькве абад авуник вичин пай кутазва.

Baklan йисан зурба вакъиайрик са шумуд акатзва. Сифте нубатда чна XX асирдин Гомер, Дагъустандин ва лезги литературадин классик, милли члан устад, арифдар Стап Сулейманан юбилейдиз талукъ мянрекатар риклел хун лазим я. Абур Махачкъалада, Дербентда, Москвада, Санкт-Петербургда, Россиядин са шумуд региона, Азербайжанда, чи вири районра ва, къилиндии, Агъя Стапдал да къиле фена. Меркәзда М. Горькийдин тіварунын галай Уручин драмтеатрдин Чехи залда, РД-дин Гъкуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарбова, заместитель Рамазан Жафарова, Россиядин писателрин Союздин секретарь Иван Голубничий, РД-дин писателрин Союздин председатель Мегъамед Агъмедова, Сулейман-Стальский райондин муниципалитетдин кыл Нариман Абдулмуталибова ша жавабдар маса къуллугчичири, яратмишдай идарайрин, общественностдин векилри иштиракай юбилей члан зурба устаддиз, арифдардиз рикливай гътърметзаяв, ам риклел хъзвай мянрекатдиз элкъвена. Агъя Стапдал, гзаф чакрай атана, къват хайи къван маҳлукъатди и кар мад сеферда тестикъар хъувана.

АХЦЕГЪЯ лезги халкъдин милли медениятдинни тарихдин алемда къетен гел тазвай жанну вакъия хъана - лезгийрин къағыриманвилин "Шарвилли" епсодин сувар къад лагъай сеферда къиле тухвана. И девирда ам лезги халкъдин вичиз тешшигъ аваир хътин лап бағыя ва метлеблу сувариз, республикадин дөрежадин къетен вакъиадиз элкъвена. И юкъуз Ахцегъиз - Шарвилдин гъвчичи ватандиз - Москвадилай таттунна, хейлин регионрай, ва гъакл къецепатан ульквейрайни агаъзуралди

тахъуни хъсан кардиз къең гузва. Лазим тир шарттар яратмишті, ина ял яғыз, альпинизмдай машгүл жез кланзавайбурун къадар са шумуд сеферда артух жеда. Ида райондин бюджетдизи пул гъида, жемятдиз чин яр-емиш, майвайяр маса гудай мүмкинвални жеда.

Кыблепатан Дагъустандин агаълийри кар алай рекъер къайдадин тахъунилай, гъукумдин талукъ идарайри и месэлдиз фикир тагунилай парса наравалазавай. И нұксанни арадай ақыдна. Baklan йисан 10-ноябрдиз Мегъарамдхурун районда автомобилрин "Мегъарамдхуру-Ахцегъ-Рутул" рекъин участок (29-40 километр) тамамиледи ремонтна ақалттаруниз талукъ мянрекат хъана. Къеңд аун лазим я хы, автомобилрин и рехъ ремонтунин къалахар "Автомобилрин хатасуз, ерилу рекъер" милли проектидин бинедаллас тухвайди я. Мянрекатдал авур вичин раҳуна райондин кыл Фарид Агъмедова къейдана: "Мегъарамдхурун райондин мулкарай яна физвай улакъирин къадар къвердавай артух жезвайди фикирда къурла, автомобилрин рехъ ремонт аунни, са шашни алаиз, адан ери хъсан ва къуйайлер хъуниз къумекда. И вакъиади чак шадвилин гъиссер кутазва, вучиз лагъайті, транспортдин төрекат пайгадир кутун - им райондин мулкар виплик тухудай мүмкинвал гузтай шарт! я. Ида чаддин агаълийри экономикадин жигъетдай активвал къалурунини виликди рум гуда. Автомобилрин и рехъ ремонт ауннилай гъеъри, районда республикадин метлеб авай, Самур станциядихъ тухузвай автомобилрин "Цийи Гъепцең-Цийи Филер-Тағырхуру-Ялама" рехъни дидбай цийикла түккүр хъувунин къалахар давам жезва.

19-октябрдиз РД-дин Гъкуматдин Председатель Артем Здунован иштираквали аваз автомобилрин "Луклар-Яркүквальар" рехъ ишлемишиш вахкана. Ида "Цийи Филер-Тағырхуру" таможнядин пунктариҳъ агақъаддай авай мензил 21 километрдин күрүп ийдай ва рекъе жезвай вахт зур сятинилай гзаф тимилардай мүмкинвал гузва. Гила Самурдиз, Приморский, Хважа-Къазмайрал, Бут-Къазмайрал, Уржудал да маса хуриеризни, цар илитіна, Цийи Гъепцеңгүрлай фин гекр амукъда.

ЛЕЗГИЙРИН уммуздар тарихда гътдай вакъиадиз Лезги чалал тухвай диктантни элкъвена лагъайті, жеда. И къетен мянрекат тешкилүнин комитетдик республикадин "Лезги газет", мөртъяматлувилин "Леки" фонд, ФЛНКА, Сулейман-Стальский райондин администрация, Бакуда авай "Самур" медениятдин макан ва газет, "Дербент" РИА, Ярославлда авай лезгийрин милли медениятдин автономия, Махачкъала ва Дербент шегъерра авай МЛНКА-яр, "Дербент" фонд, Кыблепатан Дагъустандин жегилүрлүк Союз ва масабур квай. Вири дүнъядин лезгийрин умуми диктантдиз талукъ мянрекатдин кылини макъсад хайи чал, меденият машгүрун, виликди тухун, лезги чалал къхинин савадлувал хажакун, жемиятдин ва СМИ-рин фикир хайи чалан месэллайрал желбун тир.

Разивалдай кар ам я хы, дидед чалал диктант Махачкъалада, Дербентда, Каспийска, Сулейман-Стальский, Кыурагъ, Мегъарамдхурун, Докъузпара, Ахцегъ районна, Белик поселокда, Москва-да, Санкт-Петербургда, Ярославлда, Красноярскда, Краснодарда, Татарстанда, Астраханда, Ханты-Мансийский автономный округда, Белоруссияда, Украина, Эстонияда, Түркияда, Азербайжанда да масанара авай лезгийри къхнен. Диктант къхин патал шегъерин, хуриерин мектебра ва маса идайра кильдин майданар виликамаз тешкилуналди, чайрал жавабдарвал чин хивез къачур ватанғлийри вири крат тарифлудакас кылиз ақыдна. Ам Дагъустандин халкъдин шаир, XX асирдин Гомер Стап Сулейманан 150 йисан юбилейдиз талукъарна. И кардихъ галаз алакъалу яз, диктантдин текст патал шаирдин уммуздиз талукъ "Жувакай ихтилат" эсердин са чук квачунтай.

Сентябрдин ваца Мегъарамдхуру РД-дин милли сиясатдин ва динрин кратин рекъий министерстводи, Дагъустандин Муфтиятда ва Мегъарамдхурун райондин администрацияди тешкилай "Ярагъ Мегъамед эфенди-Дагъустандин чехи дамах" форумда тівар-ван авай гзаф касри иштиракна. Зурба арифдар, камаллу шейх алай аямдин неслиар патал уммуздин чехи мүаллим, дагъийрин сад лагъай демократ, гъахълу гафунинни имандин, аздвилинни эдебин терефдар, Дагъларин улькведин халкъар сад ийизвай чешме, ярж хайиди къейдана.

Чна вирида алуқазавай йис мадни хъсанди, хийрлүк краалди булди хъуник умуд кутазва. Къуй аумудар къилизи ақытрай!

Йигин еришралди

Хийир ЭМИРОВ

Россиядин Федерациядин экономика вилик тухунин министерстводи къулхъ галамай са бязи региониз, шельерриз къумек гүнин мураддалди яшайишдин экономикадин рекъий гзаф йигин еришралди вилик фидай программа түккүрнава. Дагъустан Республика-дайни и программадик са шумуд чка акатнава, гъа гысадбай яз Дагъустандин Огни шегъерни.

И йикъара РД-дин Гъукуматдин Председателдин сад лагъай заместитель Гъажимегъамед Гъүсейнован рөгъбервилек кваз Дагъустандин Огни шегъерда яшайишдин экономикадин рекъий гзаф йигин еришралди вилик тухунин къалахар гъиле къунихъ галаз алакъалу икъарар кутлунуз талукъ комиссиядин заседание кыла фена.

Ам ачухунихъ галаз сад хъиз Гъ. Гъүсейнова къейдана хы, Россиядин экономика вилик тухунин министерстводи, Дагъустан Республикадин ва Дагъустандин Огни монашегъердин администрациярин арада кутлуннавай икъарардин бинедаллас 20 миллион манатдин къадарда аваз инвестиция авай пуд резидент къалахал желб аун лазим я. Абуру шегъердин 30 касди къалахадай алава чкаяр арадал гъунгерек я.

Гъ. Гъүсейнова малумарайвал, Дагъустандин экономикадин рекъий вилик тухунин министерстводи ва Дагъустандин Огни шегъердин администрацияди санал тухузвай къалахар бегъерлуди жезва. Администрациядин вилик эцигнавай везифаир къилиз ақыдзаза. Комиссиядин заседанидал инвестицийрин къуд проектдиз килитней. Абуруй къед территорияр яшайишдинни экономикадин рекъий гзаф йигин еришралди вилик тухудай резиденттин реестрик кутунва. Мұкъы къедан гъакъындаи материалдар Россиядин экономикадин рекъий вилик тухудай министерстводиз рекъе тунва.

- Чи макъсад территорияр вилик тухудай резиденттар регистрация авун ва и кардал гзафбүр желб аун туш. Къилини проектар уммуздиз кечирмишун, шегъерда къалахадай алава чкаяр арадал гъун я, - лагъана Гъ. Гъүсейнова.

Шегъердин экономика вилик тухунин чин пай кутаз кланзавайбурук логистикадин "Транстрайд" компаниядин учредитель Абдурашид Хизриеви ақыдзаза. Адас шегъерда жураба-журе то-варар ва парар инай-анис тухунин карда къумек гудай сад тир логистикадин центр арадал гъиз кланзаза. Ида Дагъустан Республикадин къиблепатан райондиз экономикадин ва яшайишдин рекъий вилик финиз къумек гуда.

Проект уммуздиз кечирмишай сифте кыляй центрада 10 касдиз къалахадай чкаяр жеда. Абурув юқвап гысадбадалди гъар ваца 21,5 ағззур манат ағакъда. Проект тамамиледи къилиз ақыдзаза, Дагъустан Республикадин бюджетдизи йиса 2,7 миллион манат къедет.

Абдурашид Хизриева хиве курувал, и проект уммуздиз кечирмишун бизнесдин маса идеярни къилиз ақыдзаза.

Дагъустандин Огни шегъерда республикада сифтебурукай сад яз "Зи Дагъустан - зи рекъер" проектдин сергъятра аваз аваданламишунин къалахар ақылттарнава. Шегъердин күлгүннен драмтеатрдин къиблепатан къиблепатан түккүр хъувунва. И кардилай шегъерзглийри парва разивалзаза.

Ваклан йисан важибулуту вакъиаяр

танды республикадин, муниципальнын ва федеральнын рекъер къайдадиз гъизва, Цийибүр түккүрзана, шегъерар, хуриер аваданламишавай, цикай къитвал авай чакрай хъвадай целди таъминарзана, ображованынин, медицинадин дараматтар ағызгизавай...

20-мартиз дагъустан Республикадин ругуд лагъай сеферда хъянашай Халкъдин Собранидин 33-сессия хъана. Анал РД-дин парламентдин Чар газээччайлай Дагъустандин Кыл Владимир Васильева къейдана: "Россиядин Федерациядин Президент Владимир Владимирович Путинан Чарче раижнавай, гъакъни "майдин Указдады" тайнарнавай везифаляр чун патал кар алайбүр я. Государстводин политика инсан патал лап вахиблу месалайттар гъялунан - ададан хатасузвал таъминарунал, ам кар-кеспидик кутунал, дуллухар хажунал, яшамиш хъун патал къулай шарттар яратмишунал, тлем акақъдай ва ерилу образование къачунал, медицинадин къумек агақъарнан желбада".

ВЛАДИМИР Васильева вичин Чарче карчи-вилиз къумек гүнин ва Дагъустандиз инвестицияяр желб авунин месалайттар къабулзазай се-ренжемерий сүйгүтетна. Республикада образованин ва медицинадин хилер вилик тухуниз еке фикир гузва. Ада лагъайвал, гъар са школьник учебниларда таъминарунал гекрек я. Цинин йисалай чун 11047 ученик патал чакрай жедай 33 школа эцигнави эгеччизава. И мурадар патал федеральный бюджетдай чав 3,9 миллиард манатдилай виниз таъкъаттар агақъана. "Виш школа" проект къилиз ақыдунин бардай хъсан тежириба къватнава.

Медицинадин рекъий виниз тир технологийрал бинелу къумек гузвой медицинадин идарайрин къадар йисалай-суз артух жезва, 2018-йисуз саки 6 ағззур дагъустандизиз ахтын къумек гана. Им, ададай вилик квай йисав гекъигайла, тахминан 24 процентдин газ я. 2019-йисуз и делил мадни 35 процентдин хажак хъана.

В. Васильева гъиле авай йисан бюджетдай инвалидар яшайишдин къвалералди таъминарунал патал 300 миллион манатдилай тимил тушиз таъкъаттар чара ийидайдакайни малумарна.

Кыблепатан Дагъустан патал ам квелди лишанлуди хъана?

Сифте нубатда къейд ийиз кланзавай хы, лезги халкъдын вири ульквездигъ халас санал виликди еришишава, халкъдин майишатдин саки вири хилера

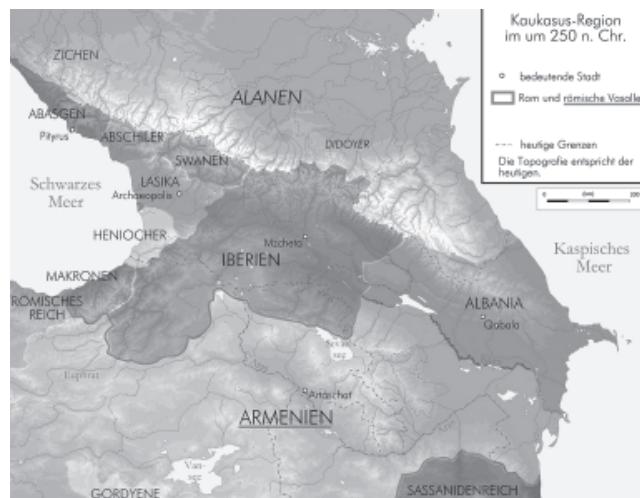
мугъманар атанвай. Лугун лазим я хы, абури милли риклел садвал, къанажагъульвал, Дагъустандин халкъарин дүстүрлүк лишанламишавай зурба вакъиадик күшүнүлдүши шерик хъана. Ахцегъир Агъул, Даҳадаев, Докъузпара, Рутуп, Кыурагъ, Мегъарамдхурун, Сулейман-Стальский, Табасаран, Хив райониннин Дербент, Дагъустандин Огни шегъерин ва чекин музыкадин, декоративно-прикладной искусстводин, фольклордин къазаннимишинар, агақъунар, дагъай халкъарин медениятдин ирс къалурзавай зурба майдандиз элкъвена. Мугъманриз Кыблепатан Дагъустандин районин риклел ачукъилдердиз, мугъманпересвиледи теклифзазай майданар, хуриекар, къулыр акуна, абури тілмүлүм няметрий дад акуна, искусствоин устаддин манийрихъ яб алакна. И суварин мянрекатар иштиракийрекъирин риклел ярғылда амукъдай шак алач.

Са кар мад къейд ийиз кланзаза. Къад йисан дөвирда "Шарвилдин" премиядиз лайхүнн

Дербент - Кавказдин Албаниядин Къадим меркез

Бедирхан ЭСКЕНДЕРОВ, тарихчи

Кавказдин Албаниядин тівар арадал атуниз, адан этиологиядиз талукъ суалри чи йикъарани жуыреба-жүре рахунар арадал гъизва. И месәладин патхъяй авай къван зендерин арада къадим улкведин тівар лезги халқарин "Аллан" гафуних галаз алакъалу ийзваи фикирни ава. Аллан мажусийрин къукърумара акъуддайдахъ ва цайлапанрих галаз алакъада авай гъуцран тівар тир. И гаф чи йикъарани лезги чалан дестедик акатзавай халқарин чаллара "Цайлапан" (яни, Алландин цай) гафуна гъалтзана. Мажусийрин девирда, цайлапан хътин яракъдин сагыбяз, халқарии аға дұньяда виридалайни чехи дережа авай бутрикай сад хъязавай. Аквар ғыларай, албанрин халқарин арада ихтигин дережа Алпанахъ авай. И кардикай лезги интеллигентиян векилри са шумудра къхена.

Лагъана къанда, илимдин алемда и зенд са акъван риккайвай къабулзаявачир. Мажусийрин гъуцран тіварцелай гъейри, Кавказдин Албаниядин мулкарал Албан тівар алай ваң хъайди малум я. И делилдикай Птоломея хабар гузва. Вацалай гъейри, гъа сад хътин тіварар хъана ва гипани ава. Ихтибинбурукай сад мад гъа Птоломея къейднава. Азербайжандин Къуба районда гилани Албан тівар алай хүр ава. Дагъустандин Ағыл райоnda гъа ихтигин тівар алай хурун хараплашып ама. Къейд ийин хъи, и хүр соvetrin девирда ичли хъанай. Маса объектарни, месела, Къуба шегъерда Алландин тівар алай варар авай. Ибур жуыре-ба-жүре чешмейрин күмекъалди агақынавай, чаз малум делилар я.

Шарк патан Гуржистандин ономастикада и гаф "алван" гафунин къалубда авас душушш жезва. Шарк патан Гуржистан, тарихидз вил вегъелья, якъин жеззвайвал, Албаниядин Эрети тівар алай виласы тир. Тушетиядин Кахетия тівар алай паюноз Алвания лугъузва. Ана чи йикъарани Земо-Алвани, Квемо-Алвани тіварар алай хулер ама, Алваниядин чульни авай. Сергъятламиш хъаный мулкарал гъа сад хътин тіварар алай са шумуд объект хъун (чебни - тарихда гъалтзаявай тіварариз мукъвабур) бажыт душушшдин кар я. Этимологиядин жигъетдай абурухъ мукъвавал тахъун мумкин кар туш. Я икъван тіварар къецепатайни къачуз жедаир. И делил, чаз малум тирвал, илимдани шаклувилик кутазвач.

Илимда и версиядив са акъван риккав газэгчизавачтани, сад хътин тіварар алай икъван чкаяр хъуни Кавказдин Албаниядин тіварцых галаз алакъалу ма-

къаладин эвел къиле къейд авур версия тестикъарзана. Вучиз ятлани алимри государстводин тівар и къадар "аллан" къадим улкведин тівар лезги халқарин "Аллан" гафуних галаз алакъалу ийзваи фикирни ава. Аллан мажусийрин къукърумара акъуддайдахъ ва цайлапанрих галаз алакъада авай гъуцран тівар тир. И гаф чи йикъарани лезги чалан дестедик акатзавай халқарин чаллара "Цайлапан" (яни, Алландин цай) гафуна гъалтзана. Мажусийрин девирда, цайлапан хътин яракъдин сагыбяз, халқарии аға дұньяда виридалайни чехи дережа авай бутрикай сад хъязавай. Аквар ғыларай, албанрин халқарин арада ихтигин дережа Алпанахъ авай. И кардикай лезги интеллигентиян векилри са шумудра къхена.

И версиядихъ тек са кимивал ава: улкведал гъуцран тівар ақалтай къвед лагъай чешне тарихидз малум туш. Халқарин тіварцых жигъетдайни гъа икльгүз жеда: диндихъ галаз алакъалу терминар гъич садрани этонимиз (тайнин са тайфадин, халқарин тівар) элкъевенач.

Вилиқдай чна са макъалада Кавказдин Албаниядайл ихтигин тівар къукърумрихъ ва цайлапанрих галаз алакъалу гъуцран гъалтзядай тівар ганвай меркездилай ақалтун мумкин тирди къейднай. Ихтигин душушшар лагъайта, тарихда авацис туш. Мисал яз, "Ассирия", "Египет" гъа и къайдада арадал атанвай тіварар я. Амма и версиядихъни са кимивал авай: Аллан тівар алай меркез хъайди тарихидин гъич са чешмедин къейднавачир. Документта Къабала ва Партава (Барда) тіварар алай меркезар гъалтзана. Абур къедени чи йикъарани ама. Вилиқдай са мус ятлани абурукай садал Аллан тівар алайди тестикъардай чахъ гъич са делилни авац. Птоломея ихтилат-заявай Албана тівар алай шегъер меркез тушир, гъикл лагъайта, ада II асирда меркез Къабала (Хабала) тир лагъана къхизва. Идалайни гъейри, Албана хъайи чкани тайин туш.

Арадал мад са версия атана: мумкин я Кавказдин Албаниядихъ Къабала-дилайни къадим меркез хъун. И фикир авай макъала чна интернетдиз акъудна. Макъаладихъ галаз хейлин алимар-албанистар таниш хъанатлани, садани цийи версия критика авунач. Чи версия гъакъикъатдани хъайди субутзаявай делилар авачиривияй, чна ам кесерлу изданийра чапиз тади къачунач.

Мукъвара чна Каланкатваидин (эрменийрин къадим тарихчи) гафариз фикир гана. Ада къхизва: "Хосрова пачагъвалзаявай къвед лагъай ийсуз, эрменийрин ийсар гъисабунин къургузлышдин бине кутур чавазу, Алуанкадин патриархин тахт, Христан хашунин душманрин гъужумар себеб яз, Чола (Дербентдин къадим тівар) шегъердай Партаудиз - меркездиз акъудна". "Алуанк улкведин тарих" таржума авурбүрүн арада тахт санай масаниз акъудай вахтунин жигъетдай шаклувилер аба. Гъикл лагъайта, эрменийрин ийсар гъисабунин къургузлышдин сад лагъай ийс (551-ийс) Хосрован 20-йисахъ галаз сад я (531-578/9). Мадни башкъя, чал агақынавай бязи материаларни санай масаниз акъудай вахтунин жигъетдай шаклувилер арадал гъизва: Албаниядин килисадин кешишрин сад лагъай къватлал V асирдин эхирла Курда ваңын чапла пата Алуенда къиле фена. Иштиракчийрин арада я патриархдин, я Чола ше-гъердин векилрин тіварар къунвач. Мумкин я кешишрин и къватлал оппозицияндиди тир ва адан къилени Вачаган пачагъ ақвазнавай.

(КъатI ама)

Тарих

Замир ЗАКАРИЯЕВ,
тарихдин илимринг доктор, профессор,
ДГУНХ-дин къецепатан чаларин
кафедрадин заведуючий

(Эвол - 45-50-нумрайра)

Ам хурургви пешекар устларин тухумдин векил тир. Шейх Садидин даҳ - устлар Халиф XVII асирдин къвед лагъай паюноз талукъ тарихдин чешмедин иер хатларалди къхинар атланвай кас я. И чешмени Фиярин хурые авай минарадал ала. Хурургин хурые шейх Садидин кучкунавай чкада араб чалал къхинар авунвай тарихдин чешме ава. Адал шейхдин бубадин патай вад неслидин векилрин тіварар къхенва. Малум жеззвайвал, чебни вири динэгълияр тир: "Малла Усманан хва малла Мугъаммадан хва, малла Халифадин хва, малла Рамаданан хва, малла Халифадин хва шейх Садидин". Тухумдин тарчин бинеяр тахминан XVI асирдилай гатлунзана. Маса гафаралди лагъайта, шейх Садидин чехи бубайрикай тир малла Усманаз 1565-1566-ийисара Хурургин хурые аба худай чка эзигзаявай вахт акун къисмет хъана.

Фикир желбазавай делил ам я хъи, Хурургин минарадал алай 1700-1701-ийисариз талукъ чешмедин Садидин тіварунихъ "шейх" гаф гала. Газетдин аллатай нумрадиз макъаладин акъатай паюна ихтилат фейи чешмедин лагъайта, малла Садидин чехи бубайрикай тир малла Усманаз 1565-1566-ийисара Хурургин хурые аба худай чка эзигзаявай вахт акун къисмет хъана. Малум тирвал, ширваншагъ Халилуллагъя (1417-1462-ий.) тарикъатдин тешкилатдиз къаюмвалазавай ва ам гъатта Йахий ал-Бакувидин мұрұрдикай сад тир. Халилуллагъя рөгъбервал гузай чавазу Самур ваңыз мукъва бязи мулкар къунши Ширвандин сиясатдин таъсирдик квай. И кардин гъакъиндай Ахцегъай

Дагъустандин суфизмдиз талукъ цийи ахтармишунри Дагъустандин машгүр гзаф къадар шейхер, диндин векилар Халватий тарикъатдин тешкилатдик (орден) кутадай мумкинвал гузва. Абурун арада Ахцегъай тир шейх, Ибрағым (1526-1527-ийисара къена), Кылан Стлалдилай тир шейх, гъажи Ибрагъим (1541-1542-ийисара къена), рутуприн Амсар хурые 1600-ийисуз минара эзигунин тешкилатчи гъажи Буба, Гелхенрин хурый тир шейх Ағымад ал-Кулхани, цлахуррин Мишлеш хурый тир суфияр Магъмуд ва Мугъаммад, Хурургин хурые 1637-1638-ийисара мискин эзигунин тешкилатчи, мавлана Нуруллагъ, Хурургай тир шейх, суфий Гъульсейн, агъулрин Дулдун хурый тир шейх Мугъаммад, агъулрин Тигъирин хурый тир суфий Давуд, рутуприн Ихрекирин хурый тир шейх Ибрағым ва масабур. Мадни башкъя, чи фикирдилди, Халватий тарикъатдин рехъ давамарзайвай бур Кыблепатан Дагъустанды гъеле Халватий тарикъатдин тешкилатдин (орден) руғын рөгъбер, Ширванды авай саййида Йахий ал-Бакувидал (1464-ийисуз къена) чан аламаз пайда хъана. Малум тирвал, ширваншагъ Халилуллагъя (1417-1462-ий.) тарикъатдин тешкилатдиз къаюмвалазавай ва ам гъатта Йахий ал-Бакувидин мұрұрдикай сад тир. Халилуллагъя рөгъбервал гузай чавазу Самур ваңыз мукъва бязи мулкар къунши Ширвандин сиясатдин таъсирдик квай. И кардин гъакъиндай Ахцегъай

Хурургин хурыр ва Ражабан пир: Пайгъамбардин ﷺ аба хвейи чка

къванцел алай къхинар Хурургин минара эзигдади вилик авунва. Чебни - Садидин даҳ малла, устлар Халифадал чан аламай чавазу. Яни шейхдин дережа Садидин ихтилат физавай къванцел къхинар авурдалай къулухъ са къадар вахт арадай фейила гана. И карди Хурурга аба хүн патал цийи чка эзигай тахминан вахт тайнардай мумкинвал гузва: XVII асирдин къуд лагъай паюна. Гъикл лагъайта, Хурургин минарадал алай 1700-1701-ийисариз талукъ къхинра "устлар шейх Садидин" къалурнава. Мумкин я шейх Садидин са вахтунда суфийрин насыгъатчи (суфийрин шейх) яз хүн.

Са гафуналди, Хурургин хурые авай араб чалал авунвай тарихдин къхинар ахтармишуни геж тир юкъван виш ийисарин девирда ина Кавказдин мулкарал мад санани гъалт тийизвай надир ибадатхана хъайди винел акъуддай мумкинвал гана. Ибадатхана-дин виниз тир дережа ана хузывай мусурманрин пак ивиридихъ галаз алакъалу тир. Гъа и делилди Хурургин хурые авай суфий Ражабан пир (ибадатхана) Дагъустандын ва вири Кавказдин ибадатханайрин арада тафаватту ийдай ихтияр гузва. Гъикл лагъайта, адалай гъейри, Кавказда мад Мугъаммад пайгъамбардин ﷺ хуси шейэр хвейи маса чка чаз малум туш.

Хурургин хурый 1565-1566-ийисариз талукъ тарихдин чешме жагъун Дагъустандин илим патал гзаф важибу вакъия я. Чешмедин суфийриз талукъ шейинин (абаддин), суфийрин макандин (ханакадин) тіварар къуни, а ийисар динэгълиири Хурурга тухузвай диндин талукъ адетар къалурнава мад са кардикай хабар гузва: и ибадатхана са девирда Хурургин хурые аваз хъайи тамам комплексдин са пай я. Вични, чи фикирдилди, Халватий тарикъатдихъ галас алакъалу я.

Къейд ийин хъи, XVI-XVII асирда Дагъустандын суфизмдин фикирар раиж авунин нубатдин лепе къарагъай. И лепени асул гъисбайдай винидихъ тівар къур Халватий тарикъатдин тешкилатдиз талукъди тир. И кардикай хабар гузва: суфийрин шейхерин тамам са десте арадал атана. Лагъана къанда, Кыблепатан Дагъустандай Халватий тарикъат кеферпата, кылди къачуртла, Аваристандиз чкана.

Хурурга авай ибадатхана са шумуд сеферда цийиклә түххүр хузывна. И кардикай адап цларал къхенвай къхинри хабар гузва. Ана суфий Ражабан пир кучкүйдәлай къулухъ халқъдин арада ибадатхана "Ражабан пир" хызы машгүр хъана. Винидихъ къейд авурвал, гъульынлай Пайгъамбардин ﷺ аба хүн патал Хурурга цийи имарат эзигна. Абадин къисметдикай ва ам алай вахтунда гыны аватла хабар гузвой делилар чакъ ава.

Къетлендиз къейд ийин хъи, макъалада винел акъуднавай тарихдиз талукъ цийи делилар араб чалал къхинар авунвай чешмейрин күмекъалди якъин хъана. И карди нубатдин сеферда тарих, меденнят чирунин карда эпиграфикадин гъумбетрихъ авай важибувиликай лугъузва.

Мульгъ гегъеншарна

Дашемир ШЕРИФАЛИЕВ

Мульгъ инсандин лап лишанлу имарат-яратмишун я. Рехъ-хвал түккүрунилай, мульгъ эцигунилай суваб кар авач, гыккыл агъялтла, абур инсанри ишлемишшамай кыван эцигай-бүрүз еке суваб жезва. Самур, Ахты-чай вацлар, цин чехи къаналар, къамар авай къадим Ахцегъар мульквералди дөвлөтлү чака. Абуру инсанрин риклер, рекъер садзана, мензилар күрүр ийизва... Къуза патан са Келез къамал (юкъван асирра адан патав къеле - минара гвай) дузы вад мульгъ ала.

Дагъустандин халкъдин писатель Къияс Межидован тъваруных галай күчеда Келез къамун чарх алай мульгъ гъелье ХХ асирдин сифте кылера эцигна. Советтин дөвирда гъяркүй хъувунатлани, машинрин гөрекат артух жердавай ада дөвирдин истемишшун-риз жаваб гузмачир. Ингье нубатдин сеферда и мульгъ түккүйр хъувунникахцэвий гъвччи карчи, жумарт инсан Шемсидин Агъаева кыл кутуна. И хъсан кардин тереф Ахцегърин кавха (СП-дин кыл) Низами Эфендиевани хвена. Абуру и проектдин тешкилатчырни кыллин спонсорар яз майдандиз экъечин. Са күрүр вахтунда, ноябрдин вацран 20 йикъян муддатда, мулькүвел (ам авайдалай 3,5-4 метрдин гъяркүй, 2 метрдин яргы хъхъанва, гила тъяркүйвилел 8 ва яргывилел 10 метр ала, къакъанвал - 4 метр я) къалах бегъемарна.

- Мульгъвер гегъеншарунин, түккүйр хъувунин карда чахъ хъсан төжриба хъанва. Шаз чна Шемсидин стхадихъ галаз санал Ахцегъя 3 мульгъ түккүйр хъувуна, - сүльбетзава

"сельсовет Ахтынский" СП-дин кыл Низами Эфендиева. - Гыккыкъатда ибур чи вай, Дагавтордордин балансдал алай имараттар яз, гъабурун хивевай крар я. Амма абуруз кардик квай мулькверал вахт ва такъатар серфдай мажал жезвач. Месела, алай вахтунда и кархана Женийрал Мугъулат дередин цийи мульгъ эцигунал машгүлү я. Дар мулькверал ДТП-дин дуьшушарни мукъвал-мукъвал

жезвай, гъавиляя жемятдин талабуналди сувабдин и месэлгадив чун эгечин.

- Устларар вужар тир, абуруз ни күмек-заявай, гыккылан харжир акъатна ва къалахрин дурумлувиликай вуч лугъузжеда? - хабар къуна за.

- Устларар гъа магъледай тир Заманов Сейфуллагын Алимов Назир я. Пулсузда-каз, хушуналди гъакъисагъ зегъмет чуңур абуру ва фялевилин күмекар авур мулькүйн къуншиярни пара къадар сагърай! Чеплай алакъдай пулдинни эцигунрин материалин күмекар чакдин карчир тир Жавид Ашуралиева, Нажмудин Нурагъимедова, Руслан Сулейманова ва масабуруни авуна. Анжак са эцигунрин материалпиз тахминан 150 агъзур манат пул акъатна. Вирибурун садакъаяр Аллагыди къабулрай! Мулькүй къалахрин ери райдминистрациян УСЭЗ-дин (эцигунрин сад тир заказчикдин управление) пешекарри ахтармишина, рази яз амукуна.

- Гыхътийн мульгъ эцигайтла, гъадалай фида лугъудайвал, гила чи мульгъ вичелай пуд машин санал элчичиз жедай хътий мягъемди хъанва. Ам түккүйр хъувур вири сагъ-

рай! Ахцегърин акунар эхиримжи вахтунда аквадайвал хъсанвилых дегиш жез, лап шегъердинбуруз ушшамиш я: рекъера къир цазва, ял ядай паркар түккүйр хъувунва, Абдулжелис Идрисован тъваруных галай күчеда цийи баг кутуна, ЦРБ-дин дарамат бегъемарзана, вакъун къере мягъем бандар язва вакъун мад. Гъебетда, ибур Ахцегъ муниципалитетдин кыл Осман Абдулкеримована рөгъбервилек кваз арадал къевзвай агалкүнара я. Райондин кылые авай касарин патай ихтийн къайгъударвал акваз, жемятни хуур, күче аваданламишун патал активлиши жезва, рехъ-хвал түккүйр хъувуник чин пайни кутаз алахъзана, - разивилелди лугъузва Къ.Межидован тъваруных галай күчедин агъалийри.

Къалахдай чаяр жезва

Нариман КЪАРИБОВ

Къадим Дербентда зегъметдиз къабил агъалияр къалахдай чайралди таъминарун ва гъа идалди бейкарвал тимиларун патал серенжемар къабулзала. И вакъибу месэла Дербент шегъер гегъенш майданра вилекди тухун программадин бинедаллаз гъялзала.

Къилди къачуртла, программади истемишшавайвал, эхиримжи вахтара шегъерда күччяр ва майданар цийи кылелай түккүйр хъувунин, аялрин бахчяр ва мектебар ремонтунин, цийибур эцигунин, яшайишдин цийи объектар кардик кутунин месэлдээр гъялзала, яни хъсанвилых аквадай хътий дегишишилэр хъанва ва и кар давам жезва.

Ингье анжак са шумуд мисал: "Махачкалинская", "Казем-Бекан" ва генерал Саидован тъварарихъ галай күччяр, инженервиллин тадараракни кваз, тамамилелди ремонтна-ва, К.Марксан, Х.Тагъиеван, Къ.Агъасиеван, Дагъустандин 345-стрелковый дивизиян күччяра агъалийри ядай скверар ва спортдин майданар арадал атанва.

Генани са артуханвал. Виликдай къалахар, са гыхътийн ятани себеб аваз, акъвазар-наваз хъайи "Горзеленхоз", "Горсервис" тешкилатор, Жаван натуралистрин станция ва Искусствоирин мектеб арадал хуналди, кардик күчтүн.

Шегъердин администрацияди малумайрвал, вири и серенжемри анжак 2019-йисуз Дербентда 500-дав агакъана къалахдай чаяр артухардай мумкинвал гана.

Мад са делил къейд ийин: "Дербент шегъер" территориальный округ гегъенш майданра аваз виликди тухун" республикадин программа агалкүнралди кылиз акъудунин мураддалди 2020-йисуз 3 млрд манат харждайвал я. И кардини шегъерда къалахдин чаяр генани гзафардай мумкинвал гуда.

Къадим шегъер ийсалай-суз чехи ва авадан, ина къалахдай чаярни артух жезвайдакай рахайла, генани са кар къейдна къанда. И мукъвара шегъердин кыл Хизри Абакарова ТАСС агентстводин векилдиз хабар гайвал, 2023-йисан эхирдалди шегъерда гъульун портни эцигдайвал я. Махсус пешекаррихъ галаз санал ам эцигунал чакдин хейлини агъалийри ядай скверар ва спортдин майданар арадал атанва.

Газдин хилен шагъ

Жасмина САИДОВА

"Клан хъайила, агъзур мумкинвал жа-гъида, таклан хъайила, - агъзур багъ-на". И келимадин гъахъувал аламатдин инсан, Дагъустандин газдин хилен патриархлайтвэр къазанмишнавай кас тир Насрутдин Ильмутдинович НАСРУТДИНОВАН умумуздиз вил вегъайла, тамамдаказ тестикъариз жеда. Дугъриданни, эгер рикле эрзиман мурад аватла, ам кылиз акъудун патал инсан-дивай дагъларни алуудиз, вакъарни эл-къуриз жеда...

Алай ийисуз "Газпром трансгаз Махачкала" ОО-ди карханадин 40 йис та-мам хун къейдзава. Къенин юкъуз Да-гъустандин кудай шейинини энергети-кадин зурба дестекдиз элкъенвай, рес-публикада инвестицийрин программа умумуздиз кечирмисшавай и карханадин тарих Насрутдин Насрутдиновахъ галаз сихдаказ алакъалу я.

Хъультул къилихрин, инсанперес, патав гвай касдин гүльгүльдикай хабар къадай, гъамиша күмек гуз газур, зегъметдэл рикл алай, гайи гаф кылиз акъуд-дай инсан ятлани, Насрутдин Насрутдиновавай зурба къуватар, руьгъдин вакъиклини хивал истемишшавай, гъатта эсил-лаг мумкин түшир къалахар кылиз акъуд-дай алакъалу я. И кардин сир къалахдин ре-къяй адад юлдаши ачухарзана - адахъ вири инанмишариз жедай аламатдин алакъун ава. И жигъетдай адад зурба бу-бадин лайхху хва лугъузва. Дугъриданни, бубадин, Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, Социализмдин Зегъметдин Игит, "Халкъдин академик" лагъай тъварцын сагъыб, неинки хайи Къарабудахкент райондин ва республикадин, гъатта вири Со-веттин улкведин дережада гъульмет къазанмишнавай майшатчи Ильмутдин Насрутдиновачан месляттар баркаглу хүч гилани мукъвал-мукъвал рикл хизиза, абурул амал ийизва. Къилинди - инсан-риз, халкъдиз жезмай къван хийр гун ва и рекъельд садрани элчич тавун я.

■ Насрутдин Ильмутдинович, Дагъустан гегъенш майданра газламишнин месэла гъялдай къарап къабулдайвал ийиз хъун Квелай гыккыл алахъ-на, - суал гузва за.

- Къилинди инсанрин яшайиш хъса-нардай мурад хъун я. Зун хууре чехи хъанва. Дяведин ийисарин меки хъуль-терин азиатар-зиллетар за жуван хаму-налди гыссна. Пичера Цамар ва куплар күзүв. Абуру юкъуз къватзывай ва кана алхаззывай. Гъеле гъа күваз, 8-9 йиса авай жуван яз, зи кылые къалер чими ийидай къайды түккүйр хъануна мурад гъятнай. Избербашдин школа-ин-тернатда къелиз фейз за, чилай акъа-тиз, цавхүдий физ, кана алахъзывай цун "лепеяр" акурла, кылиз садлагынан фи-кир атана - ингье зи рехъ! Адалай къу-лухъ алаташ вири ийисар са макъсаддихъ элкъурунайвай тир - агъалийрин къа-

лерив төбии газ агакъарун. Инал къейд ийин, чилай акъатзай и газдиз нафтадин мяденрал къалахзайвайбуру, ада ма-нийвалзана лугъуз, лянет гъидай. Заз и кар гъахъувал як ақавзай.

1957-йисуз за Грозныйдин нафтадин институт акъалттарна. Ана келзай ий-сара за жуван фикир юлдашихъ, муаллимирихъ - виридахъ галаз веревирдзай. Газдикай нефтехимиядин шеэр гъа-зурна къанда, лугъудай муаллими. Ма-сакла, яни чимивал патал ам ишлемишун гъич фикирдизни къевзвачир абурун. Къейд ийин, хыткын хъунин хаталувал себеб яз, ихтиин газ ишлемишунал а чла-вуз къеви къадагъа алай.

1967-йисуз зун Ленинский райисполкомдин председатель хъана, яни зи гы-ле власть гъатна. Зун вирина къевзвэ-вой, газ инсанар патал хийрлү тирда-

кой лугъузвой, субтазавай. Жувахъ галаз са фикирдад атай ксар пайды къайила, чна газдин состав ахтармишиз, ам хата-суздаказ ишлемишдай къайдаяр жагъу-риз башламишна.

И кардиз манийвалзайвайбур тимил тушири. Ятлани Къарабудахкент райондин хуерьериз улкведа сифтебурукай яз 1972-1975-йисарин вахтунда газ гъидай мумкинвал хъана. Гъа икл, республика газламишунин къалахъ Къарабудахкент райондил башламишна. Гүльбүллай - мадни четин ийисар, гъүжетар, веревир-дер, бязи вахтара гъатта къаршидиз экъеч-чун, вини дөрөжада къабулнавай къа-рарар дегишириз тун...

90-йисарин четин дөвирдилайн кам къачуна, акъалттар четин шарттара чуңур гъакъисагъ зегъметдэлдэл Дагъустандин 60-70% хуерьер газламишиз алакъын.

■ Амма исятдани республикада газ агакъ тавунмай районар ама эхир...

- Вири къалахар гъамиша инсанрихъ галаз алакъалу я. Хъсан крарни инсанар себеб яз жезва, пис крарин тахсир-каарни гъабур я. Республика 100 % газламишунин карда властдин кылые авай касарин итиж хъана къанда. XXI асирда инсанрихъ цивилизациядин вири шарттара къуйлайвилер хъун гыч са шакни алацир гъакъикъат хъун лазим я.

■ Жуван умумуздиз вил вегъайла, вуч лугъуз жеда Квэвай?

- Зун бахтлу кас я - умумуздин рекъе гъалтай инсанри заз мурад кылиз акъуд-дунин карда екез күмекна. За абурул виридан, жуван колективдада дамахзана. Жуван умумуздиз вил вегъайла, мад са кардал дамахзана - за садрани са кас-дизни ришиет гайиди, садавайни ам къа-чурди туш, - лугъузва Н.Насрутдинова.

■ Күй фикирдади, къалахда агалкүннэр хъун патал квел бинеламиш хъана къанда?

- Виниз тир пешекарвилел ва намус-лувилел. Гыч са пешекардихъни агал-күнэр жеда, эгер ам вичин карда устад туштла. Гына зегъмет чуңгүз хъайтлани, гъар са кар намуслудаказ кылиз акъуд-на къанда. Дагъустандихъ къе ихтиин пешекаррин еке игтияж ава. Бажаргъуль касариз күмек гана къанда, нетижасузбур - дегишириз. Гъа им агалкүнрин бине.

Къенин юкъуз зегъметдин ветеран, Россиядин Федерациядин ва Дагъустандин газдин, нафтадин промышленностдин лайхху работник Насрутдин Ильмутдиновича вичин вири къуватар, рикл гъевес "Леззет" санаторийдиз серфзава. Ина дахшат ватанзгылайри ял ягъун, сагъ-ламвал хъсанарун патал вириданы къу-лухъ, гъа са вахтунда тлем акаждыр күйдай фикир ава. 21-декабрдиз Насрутдин Насрутдиновича 86 лагъай сеферда вичин хайи югъ къейдзана. Республикадин гъар са агъалидиз еке савкъат авур, вичин рикл чимивал хайи халкъдиз гайи адахъ мягъ-кем сагъламвал, къубанвал хъурай!

Цийи автобусар агакъда

Амина МУСЛИМОВА

Мукъвара Дагъустандин мектебирив цийи автобусар агакъда. 10-йисалай гзаф вахтунда ишлемиш завай, күргнен хъянвайулакъар абуради эвзэда. И рекье квалах РФ-дин Гъукуматдин къаардин бинедаллаз кыле тухузва. Адан бинедаллаз, школайрин хусиятда авай ва аялар санай-масаниз тухувай күргнен вири автобусар 2020-йисан эхирдалди дегишина күтгяну лазим я.

Дагъустан Республикада школаяр патал цийи улакъар республикадин бюджетдин гъисабдай маса къачувай им сифте сефер я. 186 миллион манатдин къадарда аваз фикирда күнвай такъатрихъ 95 автобус маса къачуда ва идалди республикада күргнен хъянвай автобусар цийибуради эвзунин месла тамамдакъ гъялда.

Идалайни гъейри, алана 70 ав-

тобус и ийсуз федеральный бюджетдин такъатрин гъисабдай маса къачуда. Абур чипхъ аялар мектебидиз улакъда аваз гъунин игтияж авай, амма, транспортдин такъат хъян себбэяз, ихтиин мумкинвал авачир школайриз гуда. И макъсаддалди РД-дин образованидин ва илимдин министерстводи образованидин идарайр автобусралди таъмин хъунин дережа виликамаз ахтармишнава ва муниципалитеттин арзаяр къабулнава.

Транспортдин такъатар школайриз пайдайла, асул гъисабдай абур аялар яшамиш жезвай чкайривай

яргъа хъун ва муниципалитеттар аялар тарсариз гъунин-хутахунин гъерекатдин хатасузвал таъминариз гъазур хъунин дережа фикирда къада.

“Школаяр патал икъван къадарда аваз автобусар республикади маса къачувайди сифте сефер я. Алай ийсуз чавай автобусралди пландик кутунвай 70 школа ваъ, 165 школа таъминариз жеда. И квалах идалай къулухъни давам жеда. Аялар мектебирив агақаруунин игтияж авай образованидин вири идарайр транспортдалди таъминарда”, - къейдна вице-премьер - РД-дин образованидин ва илимдин министр Уммузапил Омаровади.

Школайрин автобусри сифте рейсер гъеле цийи ийс алуқульдади тамамарда. Абурун са пай республикадив агақаруунава ва алай вахтунда Махачъкалада ава. Амай пай мукъвал ийкъара агакъда, хабар гана министерстводин пресс-къуллугъуди.

Журналистка К. Бабаева описывает церемонию открытия нового автобусного парка. На фото: К. Бабаева, А. Задунов, Р. Халиков.

Лайихлу тіварарин сагыбар

Зегъметдал, аялрал рикъ хъайила...

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин 90-йис тамам хъунхъ галаз алакъалу яз образованидин хиле лайихлувилерай ва яргъал йисарин на-муслу зегъметдай Россиядин Игит Радим Халикован тіварунихъ галай Күлан Стальрин юкъван школадин физкультурадин муаллим Керим БАБАЕВАЗ “Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим” лағый гъурумтдин тівар гана. Наградани адап Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председатель Артем Задунова ва адап заместитель Рамазан Жафарова вахкана (шикилда), тебриқдин келимаяр ва ківалахда мадни еке агалкъунар хъана кланзавайди лағъана.

...Пешеяр гзаф ава. Гы пеше хъсанди я, гыдакай обществодиз гзаф хийир ава? Са гафуналди жараб гуз хъун мумкин туш.

Обществодиз гзаф хийирлубурукай яз муаллимвилин пешедин тівар къуртла, зун бажагъат ягъалмиш жеда. XIX асирда яшамиш хъайи Италиядин писатель Джованни Руффиниди лағъанай: “Муаллим, вич куз, масадаз ишигъ гузай шем я”.

Вичай ихтилат физвай Керим Къадировичи муллимвилин пеше хъягъунал, и рекье яргъал йисара ківалахдай мумкинвал хъунал дамахзава. Ада 1970-ийсуз хурун юкъван школа, гүйгүнлай Махачъкалада физкультурадин муаллимар гъазурдай курсар ақалтларна, къве 1974-ийсуз Даркүш-Къазмайрин юкъван школада физкультурадин тарсар гана.

1974-ийсалай инихъ К. Бабаева Күлан Стальрин юкъван школада вичин рикъ алай пешедай ківалахун дамавамарзава. 1981-ийсуз адап Чечено-Ингушетиядин госуниверситети ақалтларна.

Ақалтзавай неслидиз физический культурный центр в Калмыкии. Адап К. Бабаева вичин ківалахдай муллимвиле тарсар ақалтларна.

Керим Къадировича гъазурай командаирни са шумуд ийсуз райондин школьникрин спартакиадайра ва маса турнирра къезил атлетикадай, мини-футболдай 1-чаяр къуна. Идалайни гъейри, адап регъбервилк кваз Избербашда, Каспийске, Махачъкалада кыле фейи “Спартакиада допризывающей молодежи”, “Оренок”, “Президентские соревнования” акъажунра иштиракай командаирни са кылдин спортсменри 1-3-приздин чаяр къуна.

Эхиримжи йисара республикадин школьникрин арада (яшарин пуд дестеда) тухувай акъажунра ни Керим Къадировичан тербияччири алақунар къалурзава. Дагъустан Республикадин ківенківчевиал патал тухвай акъажунра чи командаирни волейболдай 2-чка, многоборьдайни стритболдай 3-чаяр къуна.

К. Бабаеван яргъал йисарин намуслу зегъмет, Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим тівар-Челай гъейри, РСФСР-дин просвещенидин отличник (1986-ийс), “РФ-дин умуми образованидин гъурумтлу работник” (2010-ийс) тіварар, “Зегъметдин ветеран” медаль (2001-ийс), РФ-дин Президентдин Грант (2009-ийс), РД-дин образованидин ва илимдин министерстводин, райондин образованидин управленидин, школадин дирекциядин патай гзаф къадар гъурумтдин грамота-яр гуналди къейднава.

* * *

Ківалахдай, аялрал гзаф рикъ алай Керим Бабаеваз чехи ва гъурумтлу хизандини руғъдин таъминвал гузва. Икъл, адап умумурдин юлдаш Имара Абдулбариевна 45-ийсуз биологиядин тарсар гузвой муаллим, РФ-дин умуми образованидин гъурумтлу работник я. Абурун веледар тир Миленади Вини Стальрин юкъван школада урус чаланни литературадин муаллимвиле, Лейлади рабойльницацдин поликлиника-да акушервиле, Дианади ЦРБ-да бухгалтервиле ківалахзава.

Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим лағый тівар мубарак авуналди, чаз Керим Къадировича ківалахда мадни еке агалкъунар хъана кланзава.

“Йисан муаллим - 2020”

11-декабрдиз Ахчегъер райондин просвещенидин “Люминарий” центрада “Йисан муаллим - 2020” конкурсын районда кыле фейи паюнин нетижайар къуна, хабар гузва райондин администрациядин малуматтин центради.

Мярекат и конкурса алатай ийсуз гъалиб хъайи Мерьем Султановади тухвана. Ахчегъер райондин къилин заместитель Алмас Шаева “Йисан муаллим - 2020” конкурсын районда кыле фейи паюна гъалиб хъайи муаллимиз грамотаяр ва рикъл аламуқъдай пишешар гана. Икъл, конкурсдин гъалиби Ахчегъерин 1-нумурдин школадин гъвечи классин муаллим Тукъвездан Жафаровадик хъана. 2 ва 3-чаяр Ахчегъерин 2-нумурдин школадин математикадин муаллим Запъя Абиловади ва Луткунрин СОШдин информатикадин муаллим Карина Къадировади къуна.

Гъалиб хъайиб райондин культурадин, спортдин, жегъилрин сиясатдин ва туризмдин крааид управленидин начальник Къизтер Гъаниевади ва образованидин илимдин работникрин профсоюздин председатель Хайируллағ Алиева төбикна. Гүйгүнлай алана номинацийай грамотаяр гана.

Аскердин югъ къейдна

Мегъарамдухурун райондин образованидин идарайра Россияяды 2014-ийсалай къейдзай, улыкведин мулкунал ва я маса чайра телефон хъайи Советтин улыкведин, Россиядин аскерар рикъл хуниз талукъи Икъян мянрактар кыле фена.

Москвадин патав немсерин къушунар дарбадагъ авурдалай инихъ 25 ийс алатунихъ галаз алакъалу яз, 1966-ийсан 3-декабрдиз, малум тушир аскердин кларабар Ленинград шегъердин 41-километрда авай стхавилин сурай ақуднай ва Александровский багъда, Москвадин Кремлдин цлан патав кучкнай.

Мегъарамдухурун райондин школайра классдин сятер, къагъиманвилин ва библиотекайрин тарсар кыле тухвана, Гъалибвал патал женгерате телефон хъайи аскеррийкай рахана.

Мярекатрин сергъятра аваз Ватан патал чанар гайи, эхиримжи нефесдади яракъ гъилий вегъин тавур, тіварар чириз тахъай игитар рикъл хана.

Телеф хъайи аскеррин къаматар рикъл хуны яз, мектебра келзай алар шириар къелна, манияр яна, мусибатдин дяведин йикъарин гъакъи-кват ачуҳазавай гъвечи сельнегр къалурна. Мярекатрин иштиракийи малум тушир аскериз памятникар эцигнавай чайриз экскурсиярни тешкилна. Ватандин азадвал патал чанар гайи аскерар, са декъикъада кисна ақвазуналди, рикъл хана.

Ватан хъайи гъар са аскер рикъл хуны вири агъалийрин пак буржи я. Малум тушир аскердин югъ - им стхавилин сурара кучкнавай вири игитриз чухсагъул лугъудай югъ я. Ихтиин мярекатри ақалтзавай неслиддин ватанпересвилин къанажагъ мянкемариз күмек гузва.

“Ас-салам” газетдин - 20 йис

Ағымед МАГЪМУДОВ

Алатай гъафтеда Махачъкалада тарихдин “Урусат - зи тарих” тівар алай паркунин драматда лезги чалал ақатзавай “Ас-салам” газетдин 20 йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекат кыле фена.

Редакциядин колективдиз и вакъия мубаракиз атанвайбурун арада РД-дин милли си-

ясатдин ва диндин краин рекъяй министр Энрик Муслимов, РД-дин госзакупайрин Комитетдин председатель Жафар Гъажибов, Дагъустандин Муфтиядин председатель Абдула Салимов, “Лезги газетдин” кылин редактор Мегъамед Ибрагимов, ДГПУ-дин профессор Шайдабег Мирзоев, Къиблепатан Дагъустанда РД-дин Муфтийдин векил Гъусейн Гъажиев, диндин, жемиятдин векилар ва масабур авай.

Мярекат нашидрин устад Заур Салигъова Къуръан келунилай гаттунна.

Гүйгүнлай сельнедиз экъечайбуру чин раҳунра лезги чалал “Ас-салам” газет арадал атунай, адап макъсадрикай, агалкъунрикай чин фикирлар лагъана, газетди руғъдин ивиради раиж авунайлай гъейри, халкъарин арада дұсттал мянкемарун, милли меденият, хайи чал хуник къетлен пай кутазвайди къейдна.

Газетдин юбилейдиз талукъарнавай межлисдин сергъятра аваз Заур Салигъова, “Нашидуль Ислам” да “Хайрат” дәстейри араб, урус, лезги чаларлар нашидар, шириар къелна.

Мярекатдин эхирдай “Ас-салам” газет келзайвайбурув ахгакъарзавайбурув, жүрбеба-жүре турнирралын хъсан муллимвиле тарсар ақалтларна.

“Ас-салам” газетдин кылин редактор Гъасан Амахановаз ва редакциядин колективдиз газетдин 20 йис тамам хъун мубаракава. Къой көвхъ дин, руғъдин ивиради, хайи чал хуникарда мадни еке агалкъунар хъурай!

Квезд гыкI къуллутгъазава?

ТІал алай месэла

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Къенин юкъуз дульнияды инсанрин сагъламвал хүнзиз талукъ месэла виридалини тіал алайдаз элкъвенва. Медицинадин хиле яратмишнавай мумкинвилерилай, ана зегъмет чүгвазвайбурун на-муслувилий газаф крат аслу жезвайди сир туш. Сагъвал са күнини гекъигиз тежедай чехи девлет я, алай девирда - иллаки. И месэлдикай рахадайла, кланзи-ни-такланз виликважтаррикел хувезва. Советтин девир чи гыкумат, рабочийдилай башламишина, вирибурун са виляй, са гъияй килигзаяв. Пулсуз медицина, пулсуз ял ядай чкайриз физ-хүн, пакадин йикъяхъ инанмишвал рикле аваз яшамиш хъун... Гыкумат чкана, демократтин девирда законар дидбай дегиш хъана. Яргъял йисара арадал атанвай хъсан адетар кважына. Гыкуматдин чехи къуллугъярал алай ксариз Б.Ельцина "къацу рехъ" ачухна. Идарайни зурба карханаяр, заводарни фабрикар - улк-ведин мал-девлет кепекрай маса къачуна, чин хусиятиз элкъурна. Исятда кылдин ксаринбуруз элкъенвай азарханайра халкъдин "иви хъзваза". Гыкуматдинбур тир бязи идарайра дұхтурин мумкинвилер лап гъвечибиур я...

Зун Сулейман-Стальский райондин Герейханован хүре яшамиш жез 58 йис я. За, рабочийвилей башламишина, жавабдар ва общественный квалахар кильиз акъудна. И ихтилат кар чкадал атала та-вунани жезвач. Виликдай чи хүре адалатту, зегъметкеш, Россияда тівар-ван авай, планар артухни алаа аңуровавай совхоз авайди тир. Ам Кыблепатан Дағыстанда хъсанбурун жергеда авай.

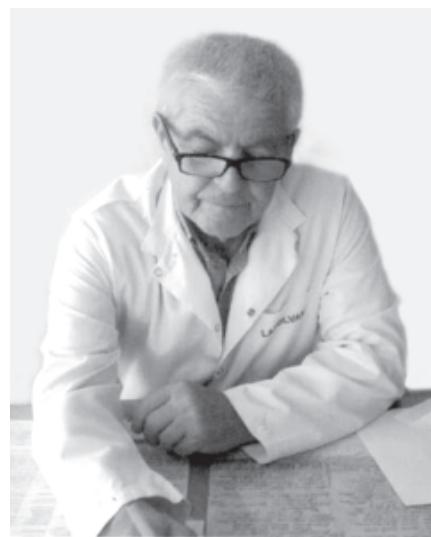
Къе заң Герейханован 1-отделенидин участковый больницацайдай рахас кланзана. Ам авай гылдай, арадал атанвай че-тин месэлдикай за анин кылин дұхтур Азим Сабетович ЭСЕДУЛАЕВАХЪ галаз сүзгьететна.

■ Азим Сабетович, күн больница-диз квалахал хтай сифте вахт рикел хканайта, кланзай...

- Зун квалахал хтайла, ина авай ни-зам-къайда, жавабдарвал хиве аваз квалахазавай саягъ заз газаф хүш хъанай. Коллективда авай гыльмет, чехи-гъвчиди чир хъун, кылин везифа - азарлуйриз къуллугъ авун кильиз акъудзавай гыл та-риф авунис лайиху тир.

■ Азарлуйрин квадар газаф тирни?

- А вахтунда чахъ квье квап-папата авай: сад - итимриз, мұмкүндини - дишег-лийриз. Гыл сада 5 кас патал чкайр авай. Начағъбур иниз Даркүш-Къазмайрилай, Чүкверхұрелай, Цийи Макъарилай, Ала-мишедайни къевзай. Абур ина къаткизвай, саъзарзай. Рагметту Надир Гүйсейнов авайла, ина гъята күнү операциянди ий-извайди тир. Квачел залан дишеглийр къа-булзай дұхтур авай. Сағуналди, агъалийрин сагъламвалин къаравулда акъаз-навай, мумкинвилер писбур тушир.

КЪЕЙД.

А.ЭСЕДУЛАЕВ 1954-йисан ап-релдиз Къасумхурул дидедиз хъана. 1972-йисуз ана 1-нұмрадин юкъван школа ақылттарна. Хъсан чирвилер авай жегел Дағыстандин меди-ституттодин педиатриядын факуль-теттодиз хважына. Ана ақылттар 1978-йисуз ам Герейханован хұруны участковый больницацайдай рекье тұна. Эвленишини хъана, Алидхурулай тир Тамарадихъ галаз сирер садна. Хизанда 2 гадани 3 руши хъсан тер-бия аваз чехи авуна. Веледри вирида жуыреба-жүре нешерай кильин об-разование къачунва, гъардахъ вичин хизан хъана, гыкуматдин идарайра зегъмет чүгвазва. Больницацадин кильин дұхтур Надир Гүйсейнов раз-меттодиз фейла, А.Эседулаев и жасава-дар къуллугъдал тайинарна.

Рагметту Мигърали Бачханов сов-хоздин директор тир вахтунда хүр ава-дан авун, культурадин, здравоохранени-дин дөрекх жаккун патал ада газаф зегъ-метар чулуна. Күнгіне больницацадин чка-дал квансизкай квье мертебадин цийи дара-ратт эцигна, къулайвилер арадал гъана. Гыайф хъи, совхоз амачирла, 1991-йи-салай түккимат чкайдал къулукъ иниз фикир худай касни хъана. Гытта адан гъятарни, анра авай дараматарни кваз маса гана. Гынлай иниз больница нин ба-лансыдал алатла, иеси вуж ятла, киль акъат-завач. Алатнавай 28 йисуз инаг садраны ремонтнавач. Гыл йисуз күнү ремонтар - киреждай асуунун, ширер ягъун, авахъай сувагъар хъиягъун чи къуллугъчайри чини хуси тақъатрихъ кильиз акъудзава.

Тамам къве иис идалай вилик пенсия-диз экъечинаявай чи дұхтур А.Нибиева ви-чин хуси харжийрихъ дараматдин пен-жерар пластикадинбуради эвэзна. Чух-сагъул ада!

■ Къенин йикъан мумкинвилерикай вуч лүгъз жеда? Агъалийр квелай рази-яни?

- Исятда, сир туш, гылар гыл вирина-ра хытингүр я. Раб-дарман вахт-вахтунда агақзавач. Герек тир бязи дарманар ла-гъйтла, чал гычни агақзавач. Азарлуюр

абур чин тақъатрихъ къачуниз мажбур жезва. Винидихъ тіварар күнүвай хүрерин агъалияр чиниз хувезмач. Чи мумкинвиле-рилай аспу тушир крати газаф ава эхир. Агъалийрин патай маса наразивилер авач.

Инiz къевзай азарлуйрин квадар ти-мил туш. Йикъа 70-80 кас къван къевзва. Амма, гъайф хъи, чахъ вири пешекарап ва лазим тадаракар тахын себеб яз, абу-рукай чехи пай ЦРБ-диз рекье тунис маж-бур жезва.

И маңа къаткизвай ксар авач лагъай чал туш. Юкъан гысабдап даңа 20-25 кас-ди ина чин сагъламвал мяյкемарзава. Азарлуйриз тұннар гузва. Сағуналди, чи медперсоналдын чин хиве авай везифаир намуслувили кильиз акъудзава.

Гыл юкъуз пакаман сятдин 8-далай няннин сятдин 4-далди агъалийрин сагъламвалин къаравулда "Тади күмекдин" машин акъвазнава. Лазим атала, дұхтур чкадал физва азарлуда күмекзава.

■ Медперсоналдикай күрелди ла-гъйтла, жедачни?

- Санлай къачурла, больницаца 44 касди квалахазава. Абурукай 4 кас кильин образование авайбүр я. Мадни 26 касдихъ пешекарвилерин кильван чирвилер ава. Къвед - сарарин дұхтурар я.

Чипх хъсан тәкъриба авай, фадлай санал квалахазавай медсестраяр тир Ф.Султановадин, Л.Тагырбековадин, Н.Эмригъамзаевадин квалахадил зун, иниз къевзай азарлуприяни рази я.

■ Чун мад больницацадин дарамат-дал, ам авай чыру гылдал хүвен... Рай-ондин центральный больницацадин кильин дұхтурдиз, райондин килье авай ксариз күн гылдикай хабар авани? Арза-ферзе авуначни?

- Эхъ, талукъ чкайриз чна хабарар гайиди я. Чи месэлдикай хабар ава. Кильди къячурла, райондин архитектурадин отдел-дин пешекарап чкадал атана, авай гыл-диз килигна, лазим документра и кар къей-дна. Амма мад са ван-сесни хъханач.

Умудзава хы, районенглийри вичел дамаахазавай регъбер Нариман Абдулмута-либова и месэла фикир тагана тада. Сир туш, эхиримжи йисара районда хъсан пат-тах дегишвилер жезва. Райондин кыл Нариман Абдулмуталибован гүзчишли кваз еке квалахар кильиз акъудзава. Гыл-агъ-вал авай ватандашини къени кратик киль кутазва. Им, гылбетта, шад жедай кар я.

РЦБ-да азарлуйриз къаткидай чкайр бес тежезвай вахтарни ава. И кар себеб яз абу шеъзериз финиз мажбур жезва. Имни хүрерин агъалийриз алы дөвирда чентин акъбаззавай кар я. За винидихъ тіварар күнүвай хүрерин агъалийриз, виликдай хыз, гилани участковый чи больницацадин къаткидай, чин сагъламвал мяйкемардай мумкинвал хайтла, ЦРБ-дизни къезилвал жедайдал шак алач.

■ Азим Сабетович, за умудзава хы, больницацадин квалахар хъсан дөрекада аваз килье тухудай мумкинвилер хъже-да. Суъбет авунай сагърай!

- Сагърай күнни! Чнани и кардик умуд кутунва.

тор Виней Салдана, ВИЧ-дин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

ВИЧ-дин вилик пад къуниз ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

Рикел хин: ВИЧ/СПИД азардин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

Рикел хин: ВИЧ/СПИД азардин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

Рикел хин: ВИЧ/СПИД азардин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

Рикел хин: ВИЧ/СПИД азардин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг чүгвадай илимдини методикардин федеральный центр-дин кыл Вадим Покровский, РФ-дин здравоохраненидин ВИЧ азардин месэлдикай кильин пешекар, профессор Евгений Воронин ва масабур.

Пуд юкъуз веревирдна

Регина СЕМЕДОВА

Ийкъара Владимирский областдин Суздал шегъерда ВИЧ азардин вилик пад къунин месэлдикай талукъарнавай Вири-рессиядин совещание килье фена. Ана С.М.Мегъамедован тіварунихъ галай Республикадин садакай масадак ақатдай азар-рин ва СПИД-дин вилик пад къадай, адахъ галаз женг чүгвадай центрдин (РЦБ и СПИД) пешекаррини - Аида Салаватовади, Жамал Ризванова ва Раисат Къадиевади иштиракна.

Совещанидал кильин докладар авур ксарин арада авай: Рагъэксъечдай патан Европада ва Центральный Азияда ВИЧ/СПИД-дінін галаз женг чүгвадай ООН-дин сад тир программадин (ЮНЭЙДС) тереф хұдай региональный дестедин дирек-

"АЙБОЛИТ"

Чир хүн хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- Шекердин азар аваз, бедендик квадактавайла, гыл юкъуз хүрекдин 2-3 тұруна авай клюва тұннан мажбур жезва. Винидихъ тіварар күнүвай хүрерин агъалияр чиниз хувезмач. Чи мумкинвиле-рилай аспу тушир крати газаф ава эхир. Агъалийрин патай маса наразивилер авач.

- Инiz къевзай азарлуйрин квадар ти-мил туш. Йикъа 70-80 кас къван къевзва. Амма, гъайф хъи, чахъ вири пешекарап ва лазим тадаракар тахын себеб яз, абу-рукай чехи пай ЦРБ-диз рекье тунис маж-бур жезва.

- Инiz къевзай азарлуйрин квадар ти-мил туш. Йикъа 70-80 кас къван къевзва. Амма, гъайф хъи, чахъ вири пешекарап ва лазим тадаракар тахын себеб яз, абу-рукай чехи пай ЦРБ-диз рекье тунис маж-бур жезва.

- Жалгъяртлазвайла (артроз), бруси-кадиннин вергерин пешер ва паркылдинни таразумдин (черауда) дувулар (гыл сад са истиканда авайди) вири күльп авуна, сад-садақ какадарна, хүрекдин са тұруна авай къаришмада 0,5 л разграй яд илична, клем-вирна тада. Ахпа ам күнзана, фу нез зур саты амайла, йикъа 3-4 сеферда хъвада.

- Хуквадин азар (гастрит) авайла, хүрекдин күве тұруна авай календуда хъчарал са истиканда авай разграй яд илична, 10 дәккында зайдиф қал эцигда. Са сятда туна, күнзана, гыламада мад звал гъана, аниз хүрекдин пуд тұруна авай гергерин (овсянка) чылар вегъеда. Ам икъи хапла хъиз хъайила, аниз хүрекдин са тұруна авай вирт алава хъийида. Ихътин хапла са гъафта ишлемешда. Амма и гъафта маса шей тұнна түнде къведа.

- Тұтыннин хатунин құмаруфар (щитовидная железа) тазвайла, күшдин яғылда (льняное масло) күмекда.

- Аптекадай ихътин са литр яғыл къачуна, фу недалди вилик 15 дәккында амаз хүрекдин са тұруна авайди ишлемешда. Са гъафта тедидеги тұтыннайлай хүрек рөгъядыз фида, давление ағыз аватда. Гылкіни ксудалди ви-лип ихътин яғыл тұтыннавай гүзіна, чими шарғуналда күтүнде.

- Тіл секинардай алатадан дарман гъазурдай ихътин рецепт ава. Ам квадарин шартла къаравузды жеда. Аптекадай къачуна клан жеда: ментол - 2,5 мл, новокайн - 1 г, анетезин - 1 г, 70 процентдин спирт - 100 г. Абу вири какадарда. И къаришма, радикулит авайла, күккавай ва тазвай жалғайри-вай гүзіда. Кыл тазвайла, йикъа күве се-ферда япарин патаривай, ахвар текъведайла, къамухъай са япалай мұккүб япал къев-дада гардандаивай гүзіда. И къаришмадик, хийирдилай гъеъри, са заарни квач.
</ul

И.Шамхалован тівар эбди ийин

Къагъиман ИБРАГИМОВ

“...Чна, лезги театрдин бине эцигай Идрис Шамхалован мукъва-кышиири, театрдин йисуз квей адаа тимтап (памятник) эцигүнин указ акъудун тлалбазава... Чаз ам эцигүнин чайрикай сад Дербент шегъерда кардик квай лезги драмтеатрдин гъяят хягъун хъсан аквазва. Чна гъакни театр авай, я тахъайлa адан патаа гвай куҷейрикай садаа адан тівар гүнни адалаттувал яз гъи-сабаза...” Идрис ШАМХАЛОВАН

20 хутдинни птулдин къулар алай

ихътин манадин арза абуру Дагъустан Республикадин Кылъ В.А. Васильевас ва РД-дин культурадин министр З.А. Бугаевадиз ракъурнавай.

9-декабрдиз лезги театрдин драматда и арза веревирдзивай собраныда, чи баркаллу театрдин колективдилай гъейри, лезги интелигенциядин векилри, и царапин автордини иштиракна. Арзадин манадихъ галаз къват хънвайбур театрдин директор Динара Эминовади танишарна, Идрис Шамхалов эбди яз рикел хүн патал им хъсан теклифтириди къейдна. Агъдихъ чна анал рахай касарин фикирар раижава.

Мирзебег МИРЗЕБЕГОВ, РД-дин халкъдин артист: “...Идрис Шамхалов чехи как я. А четин йисара ада лезги театр арадал гъана. Чна адан зегъметдиз чехи къимет гузва. Ам зурба гъурметтар авуниз лайхху искустводин устад я. Адан чехи портре чи театрдин фойеда вири-

Шаир ва алим Азиз МИРЗЕБЕГОВ: “...Идрис Шамхалова 1905-йисуз Сураханада лезги театрдин кружок тешкилна. А йисуз “Дагъустандин цукъвер” тівар алаа абуру чин сад лагъай тамаша къалурзаа. 1906-йисуз “Буржали” тамаша Ахчегъя лезгириз чин ватанда акур сад лагъай лезги тамаша хъана. Ахла 1908-йисуз “Къульне Тыркия” тамаша къалурна. Ада пъесани вичи къизвай, тамашадин режиссерни вич тир, актеррин ролрани вич къузвазвай... Гъайфадалди лугъуз къланзаа хъы, Идрис Шамхалован тек са эсер - “Периханум” ама. “Буржали” пъесадин къисметни гъикл ятла чизвач. Адан пъесаяр акъудай касни хъанаач...”

Гъульнуль собранидал рахай театрдин къилин режиссер Казбек Думаева, художник Демир Исакъова, шаир Абидин Камилова, РД-дин халкъдин артистар Фаризат Зейналовади, Зарифа Къухмазовади, РД-дин лайхху артист Руслан Пирвердиева и царапин авторди ва масабуру я блюст, я тимтап эцигүнин, гъакни са куҷедиз Идрис Шамхалован тівар гүнни тереф рейсад-вилелди хвена.

Рикел хжин: вичин умумурда И.Шамхалова вад пъеса къхена: “Буржали”, “Периханум”, “Кавказдин дяве”, “Куругъли”, “Дагъустандин цукъвер”. Чавай къе, шаксуз, а кар къейд ийиз жеда хъы, вичин сифте пъесадалди милли театрдин бине эцигай Идрис Шамхалован тівар куҷедиз гүнини, тимтап эцигүнин лайхху я.

Дульньядин майданра раиждайвал

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Са тимил йикъар идалай вилик Дербентда Виридульяндин милли культурайрин ва искустводин “WORLD FOLK VISION” (WFV) фестиваль-конкурсдин иштиракчияр хягъуниз талукъ яз Россиядин милли конкурсын региондин пай къиле фена. Серендин къадим Дербентда къиле тухуз им гила къведлагъай йис я. И паюна гъалиб хъайибуру къведай йисан январдиз Сочи шегъерда къиле фидай Россиядин чемпионатдин финалда чин алакъунар къалурда. Ахла - винидихъ тівар къунвай фестиваль-конкурсда...

Алатай гъафтеда Махачкъала, “Дагъустандин правда” газетдин конференц-залда къиле фейи гъурьышдал и серенжемдин макъсаддикай ва Дербентда къиле фейи паянчай адан тешкилатчири - мугъманри субъетбетна. Абурун арада авай: Жанна БЕРСЕГОВА - фестиваль-конкурсдин председатель ва ЕОЭС-дин (Евразийская организация экономических содружеств) культурадин рекъяй комиссар; Рази-та МУШИДОВА - фестиваль-конкурсдин председателдин заместитель; Индира Бадиля - дизайнер, фестиваль-конкурсдин сергъятра модадин хилен регъбер; Сафижат МЕГЬЯ-МЕДРАСУЛОВА - фестиваль-конкурсда Дагъустандин патай векил.

Къейд авун лазим я хъы, винидихъ тівар къунвай серенжемдин макъсад дульяндин халкъарин культураяр хүн ва абуру машгурин я. Ина жуъре-жуъре культурайрин векилри иштиракзава, къулерин манийр тамамарчай, декоративно-прикладной искустводайни музалаттарал

къульнуай ва модадин дизайнерри чин устадвал къалурзава.

Гуруушдал мугъманри авур субъетбетдай малум хъайивал, алай вахтунда дульяндин 80-далай виниз улквейра и серенжемдиз хядай паяр къиле физва. Анра гъалиб хъайибуру дульяндин “WORLD FOLK VISION” фестиваль-конкурсдин финалда иштиракда. Ам лайхътайла, адет хъанвайвал, Саудовский Аравиядин Эр-Рияд шегъерда къиле тухузва. Ана иштиракун патал таъкатор (рекъериз, тъуныз ва яшамиш хъуниз талукъ) и пачагъ-лугъди ва “WORLD FOLK VISION” фестиваль-конкурс тешкилунин комитетди чин хивез къачзува.

- Алай йисан мартдиз къиле фейи финалдин мярекатар дульяндин 100-далай виниз улквейра телевизоррай къалурна, идалди ТВ-дин тамашачияр дульяндин са шумуд ғулдрагъи халкъарин культурайрихъ галаз танишарна. Россиядин патай ана 7 реюндик, пъ гъисабдай яз Дагъустандин в Башкортостандин векилри иштиракна. Къве Республикадин яратмишнардай коллективирин делегацияни фестиваль-конкурсдин

Гранд-Финалдиз акъятнай, - рикел ххана Жанна Берсеговади.

Икъл, Дербентда къиле фейи паяна ци 750 коллективди иштиракна. Абурун арада фадлай машгъур бур хъиз, чипкай са артух хабар авачир коллективирии авай. Университеттин муаллимирий, искустводин ва медениятдин хиле яргъял йисара зегъмет чугвазвай ва тівар-ван авай машгъур касарикай ибарат жоридин членар патал абуруй виридалайни хъсанбур хъягъун еке имтигъандиз элкъвена, гъикл хъы, коллективирихъ гъар садаҳ устадвал, сад-масадаз ухшар тушир къетенвал... надирвал авай.

Нетижада къведай ваца Сочидиз фидайбурун жергеда гъятна: “Лезгинка” ансамбл, Кубачидин устапар (къве кас), камаллу жигитрин (абур халкъдин музалатрални къулгъазва) хор.

Гуруушдал мугъманри гележегдин планрикайни субъетбетна, къилди къаҷуртла, фестиваль-конкурсдин сергъятра аваз ам къиле тухузвай чайра Дагъустандин халкъдин сеняткарвилин шейэрин мекераярни тешкилда ва икъл мад.

Чи суварар Алава делилар

Райсудин НАБИЕВ

“Лезги газетда” алай йисуз акътатай “Кларуда хъайи агъвали” мақъала келайла, зирикел вич 47 йисуз яшиши хъайи зи хурунви шаир ва манийр Мирзебутай хтан. Ам Стала Сулейманан хъсан таниш тир. 2016-йисуз адан ширирн къватлап - ктаб чапдай акъудна, хтулрап агакъарнай...

Макъалада ихтилат плиниирин суварик (бязибуру “Клару” лугъузва) цлахъви ашуку, бурукъу Рагъимакайни манийр лугъунай адахъ гъульжетдиз экъеччай келеви рушакай физва. Газет келзайвайбумадни гъавурдик хъун патал заз адан бинедаллаз бязи цийли делилар алава хъийиз къланзана. Мирзебутайни Рагъима рушаз лагъай жавабрин чалар са тимил чеб чипиз мукъва ва ухшаря. Абурук табданин гъатнава. Абурук ахпа рахада.

Плиниир хъсандиз дигмиш хъайила, адеп яз, иондин 10-далай анихъ чина колхозчийриз, зегъметдин йикъарай, гъар садаа нумраярни яна, плинидин тарар пайдай. И кардизни чна “бахчаяр паён” лугъудай, гъарда вичин бахчадин исевиал ийиз эгеччайдай. Ахла Хучни, Агъул, Хив, Къурагъ патарай зурнайринин дадамрин ванер къилеллас улакъраваз, балкъанраллас, манийрни лугъуз-лугъуз, инсанар плинияр атлус багълариз къведай. Колхоздин правленидинни парткомдин къарадардалди абуру багълариз, къилди къачуртла, Хъвашашан тегъне, Турвакърин сив, Тасан багъ, Мукъъун векъ, Жаферан чка, Эседулагъан чка тіварар арадай участокриз рекъе твадай. Мугъманрий колхоздай векиларни агалдардай. Гъа икъл, алатай асирдин 50-51-йисарилай гатунна, Курхурун багълар “Плиниирин сувар” къиле тухуз эгеччина. Амма мақъалада лаъйтла, 30-йисар къалурнава. А вахтара колхозни беъемвиллди арадиз атанвачир. Сувар гъар йисуз тухунин кар алай чка и багълар хъанай. Инаг чехи-буруз, къвэз-хъифидайбуруз къулай чка яз гъисабнай. Явшаяш иадет патав гвай Алкъадирин, Сейидринни Къасумхурун багъларин сергъятиризни акъатиз башламишна. Къуршахар къадайбурун, балкъанраллас чамарардайбурун, зурнедалдам язвайбурун акъажунар инрани жедай. И суварик зунни хъанай, гъавилля ина къиле фейи гъульжетрин акъажунрин шагъидвал ийиз жеда. Мугъманри чипиз плинияр алай тарар маса къаҷудай. Вирида плинияр атлудай, къужъурур, зимбилар ацурлиз, къвализ гъа-зурдай. А вахтунда колхоздин председатель рагъметли Тагъиров Рамазана, мугъманрин патав физ, абуру вучзаватла, кефи хайи кас аватла, ахтар-мисшай, гъульжетрин къаҷудай. Юкъуз плинияр атлус тарара жезвайбурун рагъдандилай лап геждадли, демер кутуна, шад-вилердай. Какахъна къульер-

дай къве патан жегъилри, газа-бур таниш жедай...

Ашукъ Рагъиман, Мирзебутаян ва келеви рушан гъульжетрин лугъунар “муъкъун багъда” (къветтин къаншарда авай) хъайиди ашкара я. Селлер пер атала, цин къуват гъар сеферда газа жез, плинидин багъдин чехи пай ци тухвана, аламай къураматдин тимил чкадал 3-4 хизандин къвалер ала исятда.

Къве ашукъди ва таниш тушир викъегъ ашукъ руша вацун къилел, суварик лагъай манияр чеб чипиз ухшар ва мукъва я, пудани са тегъерда фагъум-фикир авурди хъиз аквазва. Бязи бендер за газет келзайвайбурун фикирдиз гъизва (абурни ктабда гъатнавайбур я).

Бутай: Тарал алай лацу плини, Ам сериндин къурачир жал. Вад виш манат мад гудай за, Яраб вун заз гудачир жал?

Руш: Тарал алай лацу плини, Ам сериндин къурадайд туш. Мад са вад виш гайитлани, Бубади зун ваз гудайд туш.

И арада Цлахъ Рагъима, къарадай къаз тахъана, мани лу-гъузва.

Цлахъ Рагъим: Тафтуналлай лацу гъилер, Яраб абуру акъачир жал. Агъдин перем алай хала, Яраб вун заз гудачир жал?

Руш: Тафтуналлай лацу гъилер, Тарций абуру акъадайд туш. Бурукъу вилер авай гада, Бубади зун ваз гудайд туш.

Инал Рагъима лагъи: “Мирзебутай, вуна лагъ, зи гуж акаъкъдач”.

Бутай: Тарал алай лацу плини, Ам ракъиник къурачир жал. Къве агъзур къван пул гудай за, Вун гила къвани гудачир жал?

Руш: Тарал алай лацу плини, Ам ракъиник къурадайд туш. Къве агъзур къван гайитлани, Бубади зун ваз гудайд туш.

Бутай: Агъдин перем алай хала, Ваз гадаяр килигзава.

Бубади зун заз гуз хъайлa, За вахъ туплап акалзава.

Руш: Тарал алай лацу плини, Ам тланурда къуразава. Кълан къадар пул гузватла, Бубад анжак зун ваз гузва.

Халкъ вири хъфиз гъазур тир. Руша Бутаяз инал гъульжеттар акъазазарун хъсан тириди лугъузва.

Руш: Жегъилари сер гадардай И Курхурун къацу дугун, Инжиклу тахъуй халкъар, Чаз хъфидай ихтияр гун.

Бутай: Чал экъу разъ алуънава, Плинид багълар, руквад рекъер.

Саламар лагъ кү патариз, Югъур хъуй квэз хъфир сефер. Гъа идалди гъульжет акъазазарна, халкъар гъар патахъди хъфена. Плиниирин сувар аганлан.

“МАРВАР” - 1аз мугъманвиле

Эйваз ГУЛЬАЛИЕВ

Хульда за!

*Поззия Аллагъдин къақъанвшле авамла-
ни, шаирвал инсанвилел къақъанда авач.
Шаирди шиирра умумуэрзаватлани, гъар са
шиирдиз вичин къисмет, баҳт, пелен къын
ава...*

Я шиир галуднач, я гаф галуднач,
Я жигъир галуднач, я чиаф галуднач,
Садрани риккай инсаф галуднач -
...Абур хульда за.

Тек хъвер хажх хурай цавуз чилелай,
Инсанвал къақъан я шаирвилелай.
Са күс ризкы түльна, руғъдин гъилелай -
...Хатур хульда за

И рехъ ашкы лугъур гунағди гана,
И рекъин гъалалвал Аллагъди гана.
Галтламрин зунжурур зи ағди кана -
...Сабур хульда за.

Масад я Эйвазан къанивилин ким,
Жуван шағдамар я зи чүнгүрдин сим.
Рикл техвей дүньяда и “Марвардин” чим -
...Зи нур хульда за.

Цигел я зун

*Заз умумуэр пары къанда. Амма и дүнья-
дин крати къадач зун, галудда. Татуғайви-
лера захъ къекъемир, зи Ѣараара ава зун...*

Са къеледин суракъдава къенибур,
Къуд пад ахъя, варни даплар алачир.
Са дүнядихъ цигел я зун къанибур,
Юкъван тарцел цаңун часпар алачир.

Кар амай туш и дүньяда зун патал,
Гъил къақъажна, жуван дүнья түккүрда.
Чан эцигна, рикл эцигна жеривал
Алем твада хайи чалан сүгъурда.

Гъар камуна рикл къақъан ягъун твада за,
Къанивилин гъалалвилли хъверзай.
Цырце руғъдин экү чирагъ къада за,
Гафунай гаф хкатиз зверзай.

... Умумуэрдин рехъ тъыкъван рикл из чими я,
Зун и рекъе къил тик къуна къекъведа.
И чил, и цав зи хиялприн мани я,
Зун Эйвазахъ зи дүньяда къекъведа.

Иер я дүнья

Виклер ятлан, зелизи
Цукъ гъиз ама чилизи.
Хъсан къунва вилизи -
Иер я дүнья.
Гата-гата гъалайтлан,
Гъарда вичихъ ялайтлан,
Зур къалуриз къалайтлан,
Иер я дүнья.
Нефс тівар алай азарар,
Аватаны тапарар.
Чана ятлан хабарар,
Иер я дүнья.
Чара тахъуй цавни чил,
Мичина къвазмир экү вил.

Бажиханум ИСАЕВА

Гъезелар

Зи лезги эл! Вун галачиз захъ суварар, мел тахъурай,
Ви къавчерин гел алачир дагълара син, пел тахъурай.

Гъуцарилай амай чехи аманат я, гъахъ сивевай,
Рикл дөвлөт мутьуббат я, парадакай гъвел тахъурай.

Атайбуру тъярмакай дадмишрай, дад чир жедайвал,
Тийижирдан түккүрье мецчи виртледиз къел талгүрдай.

Ви цаярин целхемрикай цай къачуна, күкъивенва зун,
Тіл вуч ятла, заз чир авур мутьуббатдал гел тахъурай.

Шагънабат хъиз, сел хураваз, къунерилай алахъда зун,
Къурагъвили басрух гана, вацларик хвал тахъурай.

Зи къелемди кхъизмай къван фикирар цаз, гъахъ гъуда за,
Бажиханум баҳтлу авур гульышан чуль хъел тахъурай.

* * *

Зи шаир дуст, жемир вун суст, гъил къелемдал хъурдай,
Гъар са Ѣарце, гъар шиирда лезги чалан аваз хъурдай.

Чухвайтлани рикл къил,
Иер я дүнья.
Рикл гульзугъ шиир я,
Гаф цаварин сүгъур я.
Лагъайтлани эхир я,
Иер я дүнья.
Цав иман я, чил ватан,
Хайи эл я зи хизан.
Ала лугъуз къе инсан,
Иер я дүнья.

Хъурез-хъурез

Къуд пад иер хъана, алахъна гульгуль,
Салам гваз атана гар хъурез-хъурез.
Килигна дигедиз, кlev тийиз къве вил,
Алахъна риклай цар хъурез-хъурез.
И къеза иер я, и къвал баҳтавар,
Писпидив къутгъазвай алай баҳтавар,
Шаирдин цававай хиял баҳтавар,
Къүнелай эцигна пар хъурез-хъурез.
Дамах гваз дигана акъвазнава тик,
Кукупидин лечекдив агудна за рикл,
Ашкъидин атиргваз, нур гуз ава чиг,
Хъана ватандиз зар хъурез-хъурез.
Пелеш туш и цуқверт атлус авайди,
Чигедив къе къавчер чукухъуз атайди,
Рикл я къанивиялай ацлаз авайди,
Акъатна къе вилик яр хъурез-хъурез.
Зи чанда разгавай чешме хъурена,
И рикл алай чешне хъурена,
Эйваз къе Ракъинлай сифте хъурена,
Къхена шиирдив чар хъурез-хъурез.

Лезги БЕГЪЛУЛЬ

Амуқъя

Гай гафар къадайлай хъуй кратив,
Алцум мийир ақыл рехи чаратив,
Вич гъахъ тирди зарид чирда царатив,
Гъар межлисда чак чирна ащукъя,
Лезги ятла, лезги язни амуқъя!

Жуван абур, жуван къипихъ квадармир,
Чил чатунихъ маса гана гадармир,
Гъахъни-нагъахъ барабарна, садармир,
Къегъаливил бармак къилел алукла,
Лезги ятла, лезги язни амуқъя!

Са умумуэр я чахъ гъар садахъ авайди,
Хъфиззвайди я дүньядиз атайди,
Сад авани къулухъ элкъвей, хтайди,
Къегъалилай чешне къачуз алакъя,
Лезги ятла, лезги язни амуқъя!

Чахъ къегъалар авайди тир, амайди я,
Чун дүньядиз дерт авачиз атайди я,
Заманад чун гъахъни-нагъахъ гатайди я,
Үткем тушир вижесузбур къулухъ,
Лезги ятла, лезги язни амуқъя!

* * *

Кукуш лацу дагъ хътнди я
Такабурлу къил лезгидин.
Дуст лагъайдаз рак ахъайиз,
Ачуя я рикл, гъил лезгидин!

Түлүр фуни гъахъ квадар тийир,
Дуст рекъель таз, гадар тийир,

Рикл къадлай къудгъунардай са нуксан тахъуй,
Гъахъ чалал гъиз гъилевайди твех алачир

кағъяз хъурдай

Чархачид хъиз и алемдиз хуш хабаррин ван чукъура,
Вили цава мураддин гъед нур чукъуриз, юзаз хъурдай.

Дүньядайвай вацларилай Күулан вацлун яд михъя я,
Виш яттарин селди гатай къванерал гел алахъда зун.

* * *

Зи умумуэрдин къанивилер стіл-стіл авахъай туш.
Къадарилай артух хъана, къилелайни алахъай туш.
Хуш мурадар күс-күс хъана, гъамарин пар ялна пара,
За чарадаз азаб гана, баҳт ахъайиз алахъай туш.

Заманадин гъахъ туширвал, алатдалди эхна вири,
Күулан вацлуз лагъана, лал къубайрик алахъай туш.

Жуванд-чарад садар тийир,
Дүз терез я вил лезгидин!

Клан тийидай кукъунни къал,
Тіаратл хъиз къур дидедин чал,
Лекърез ухшар лув гур сувал,
“Лезгинкадал” къуль лезгидин!

Зегъметд къабар алаz гъилел,
Мусибатар атай къилел,
Мирвари я дүньяд винел,
Кас тівар алай гъуль лезгидин!

Дүнья тирвал гъай авунва,
Къекъверагрин тай авунва,
Элдин юкъвал цай авунва,
Пайна юкъвай чил лезгидин.

* * *

Гъил агъада авай элдин гъил къадай,
Чи нақъварал ярғы авур гъил хадай,
Хайн касдин рикл атлудай, къил хадай,
Чун цаярин улквездай я, цаярин!

Агъузарар, вилин нақъвар пай гъимир,
Хуш манияр, авазар гъваш, вай гъимир,
Чун саврухар тақланбұр я, кай гъимир,
Чун цаярин улквездай я, цаярин!

Хъанач лугъуз

Нефсинин лукл хъана, къекъвеза инсан,
Вичелай гъейри мад сад акван тийиз,
Веъена къавчери намусни - виждан,
Гъахъ гафун гъавурда ақъаз клан тийиз!

Кутаз клан рехнеяр дидедин чалак,
Парабур хъанва къе усални ялакъ,
Акъвазвай кратив, латъ, гъикл жен чалакъ,
Гъуд хъиз къватл хъана санал ван тийиз!

Квадарна чна чи багъя тир затлар,
Гъавиляр авуна чун къати-къатлар,
Квахъна чи гъилевай дегъ чаван хатлар,
Ава чун къени тир крат цан тийиз.

Гъилевайд къакъудна, хузы хъанач
лугъуз,
Никлери цаз гъана, гъуз хъанач лугъуз,
Чарарад пай гана, нез хъанач лугъуз,
Лукл хъана ама чун “хатур” хан тийиз!

Зерифа КЬАСУМОВА

Ямир вуна заз терсина

рандаяр

Кларар ханва ви къласдин гурарин
Хаждай къван чехи, залан чантаяр.
Зун гъавурда авазза ви кратив,
Ямир вуна заз терсина рандаяр.

Гад, зул фена, ваз акурди нукълер,
Къуыл пайдайла, хъанач ви тівар къадай.
Къвалхадайла, къенкъечияр - цуқвер я,
Вичелай цуд къат залан пар къадай.

Къуш я лугъуз, сирнавзай цавара
Чигъарини чеб лекъерив къада сад.
Кисунихъни хийр гала чқадал,
“Къиб рахадач, фида лугъуз сивиз яд”.

Шад юкъузни, пис юкъузни къил датлана къуна цава,
Вилери пад-къерехар хузы, гунағын цал сувагъай туш.
Къуд атайла, къиферик физ, гад атайла, лиферик физ,
Къале тұна маса гъава, жув-жувалай алатай туш.

Бажиханум, гъи улкведа, вилятта хайитлани,
Дидевилин, шаирвилли таҳтунайл аватай туш.

* * *

Зи къаниди, вучиз вуна, къазун гъял хъиз, атлана зун,
Мажал гана, зи ашукъ рикл ви къенемаз хтана зун.
Аладарна хъильер залай, ашкы туна марфад гъиле,
Сілалри зи кукуш гатаз, са тілидик кълана зун.

Инихъ-анихъ физ виликай, зун тақурдай къада вуна.
Са гунағни таҳсир квачиз, шердин къене ақлана зун.
Вилерин нур тілмил хъана, амукъинач мад къавчери звер.
Гъал кумачир кагъраба хъиз, хурудикай чкана зун.

Ваз хабарни хъанач, залум, чанда гъатай ялаврикай.
Ваз акунач, зулун пеш хъиз, зурзарла фул кткана зун.
Бажиханум виклер гүш я, вун мад риклай ақуудай туш.
Хквездай рехъ вилив хъиз, мад пелералди датлана зун.

Къульер, мухар гатадайди дингер я,
Ви къил гъикъван и дингера кукъварин?
Аквазвайди ваз чешнеяр, рангар я,
Сан низ чида зи гамунин квакварин?

Кларар ханва ви къласдин гурарин
Хаждай къван чехи, залан чантаяр.
Зун гъавурда авазза ви кратив,
Ямир вуна заз терсина рандаяр.

Масмардин тан

чүнүнхардай күтадин

За эхирда эцигнавай нукътади
Чи сүгъбетар күтаяр хъайди чирзава.
Масмардин тан чүнүнхардай күтадин
Хкатнавай къили крат чүрзава.

Сирнавзая гъульын серин къатара
Гъилер-къавчер зурзазавай къужади.
Танкар, тупар акъатнава, гадара,
Жув яда гъа чуру, бұйркъу ружади.

Базардава бугъаз хварар, ябуяр,
Къимет фена ярғыа фидай шиверин.

Тарифариз гутаз ава бубуяр,
Сиве гъатна пад галачир сиверин.

Рикл алахъна дегишираз къанунар,
Кими тийиз къили гай къарадиз.
Таб я лугъуз и дүнядин ақунар,
К

Гафарин алемдай Тек-түк гъалтдай гафар

Гъар са чалан лексика и кыл а кыл авачир, датланда гегенш жезвай, бязи гафар арханизмайриз элкъвез, цийибур алла хъжезвай алем я. Чи рахунра, нугъатра, писательрин эсэрра бязи вахтара тек-түк ван къведай, гъалтдай надир гафарни душуш једа. Гъа ихтигин гафарин жергедик *пунцух, рапт, самакъул, санжа* акатзана.

И ва маса гафар гафаргана тахунал еке тажувал авунани виже къведач, гыкъл хъи, абур манадин жигъетдай эввазавай синонимар эдебиятдин чала аваз хъунни мумкин я.

Дагъустандин халкъдин писатель Къяяс Межидов вичин эсэрра тѣбиатдин къетленвилер къалтурналди, гъайванрин, къушарин тѣварар къуналди тафаватлу жезва. Адан "Дагъларин деринрин булахар" романда "санжа" гаф гъалтзава: "Абурад сахсидин, ракун, кларасдин къапара, гъвечи бочкайра, гъеле ящирака аваз, лимондин, лаврадин тараар, марваар, михекар, гзаф йисарин къевалин цукъвер, "ялагъанар", санжаяр (ирикар), беневшяр, алванар, - "къаркъчар", са гзаф маса цукъвер ала". Писателди къепчи къеве тунвач - скобайра а гафунин урус таржума ганва. Санжа са цукъедин тѣвар тирди чаз шаир Мирземет Салманован "Хулькурмир зи бубудик" эсердини тести-къарзана: "Санжа, михек, нууқревилер ваз хъурай..."

Къяяс Межидован "Дагълар юзазва" эсерда гафаргана малум тушир "пунцух" гаф дузышуш жезва: "Мерданабурун бэгъем сарни авачир месер, хъульцуунан исятда түкдай ацана пунцухар хъиз хъультуль акъвазнаа". Жумладиз фикир гайила, а гафунин мана чирун четин туштгани, чун патал ам саки сир яз амульзана.

Ажайб гафарикай сад гыкаяты Назир Мирзоеван "Муътуббат къван туш" повестда гъалтзава "рапт" гаф я: "Балкандин пеле гъар патахъ зунжуар къурсарнавай гимишидин рапт ава, гимишидин къилер галай пурарин винел пекдин къацу парча, адан ви-нелин гъипивди хранвай, панжуула гъар патахъ къурсарнавай, гъар са панжуулын къенкъвел манатар күтүннавай пурарган ала".

Писатель Мегъамед Садикъаз урус чалан "само-кат" гафунайкай хуш атанач: "Аку-у, и чи къунши Племя Цунан самакъул ханва... Мисри муаллимдин къульгъне жугъундилай алуднавай къее куулунукин авунвай самакъул вуч тир, гъа самакъул, - цам хътин яхун гъил юзуриз-юзуриз лаъвана Марчил халду". Зи фикирдади, "самакъул" писателди вичи түкъурнавай гаф я, чавай ам лезги чалан пассивный лексикадин ульчме яз гысабайта жеда. Гъа са вахтунда ихтигин гафар чала аваз хъун хъсан кар я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана Мешреблу затларин устад

Лезгийрихъ алакъунар авай художникар, декоративно-прикладной искусстводин магъир устадар гзаф авайдакай чна са шумудра лагъана. Ватандивай яргъара авай бязи художникрикай, тимталчиринкай макъалаярни къяна, чин тийизвай лезгийризни бажарагълу венилрикай малуматар раижна.

Алай вахтунда Чечняда яшамиш жезвай ва ана къвалахздавай къуралии **Аслан Абдуллаев** неинки художник, кларасрикай нехишар авай гуьрчег затлар түкъурздавай устад, гъакл халкъдин милли месэлайрихъ рикл кузвой ватанперес венилни я.

Аслан Абдуллаевич Абдуллаев 1965-йисуз Къурагъа къуллугъчирин хизанда дидедиз хъана. Хуруун мектебда 8-класс къутягъдалай къулухъ ам Махачъаладин художественный училищедин кларасдикай нехишдин затлар түкъурдай отделенидик эчечна. Анаг къутягъай жегъилди Къурагърин медениятдин отделда художниквиле къвалахна. Армияда аскер-венил буржи къилиз акъудна хтайдалай къулухъ бажарагъ авай же-гъилди чирвилер мадни артухарунин макъсад вилик эцигна. Икк, ам Махачъалада пединститутдин художественно-графический факультетдик эчечна. Гуьгульяй ам

Кларасдикай гуьрчег, нехишлу затлар түкъурнавай машгъул хъана. Адан къвалахрикай, алакъунрикай "Дагъустандин художник" ктабдани малуматар гъатнава. Кларасдикай түкъурнавай мешреблу гуьгульяр, гуарин къилер, сүрьеярия ва маса затлар раижнади, ада республикадин держа-дин выставкайрана иштиракзана. Ватанэгълидин бажарагълувилинни устадвилин нетижайри вирибур гъейранарзана.

Ам халкъдин тарих, меденият хъсандин чизвай, вичин хайи хурукъай тарихдин делилар, ххетар, мисалар ва маса чешмейр къватлунни машгъул кас я. Ада устадвилди чуугунвай Етим Эминан сүрьетдикай яратмишдавай венил-

ри чин ктабра ва маса чешмейра менфят къачзува.

Студент тир йисара ада институтдин залда къве сеферда лезги шириатдинин манийрин мярекатар къиле тухвана. Ана чи гзаф шаирри, журналисти ва масабуру иштиракна.

Асланан буба Абдулла Айдумович Къурагъа райондин паспортдин столдин начальник тир, диде Халум Ибрахимовна - ЗАГС-дин отделдин заведующий.

Зи рикл хъсандин алама, саки цуд идалай вилик Аслан Абдуллаева интернетдин "Зи лезги халкъ" форумда лезги эдебиятдин классик Етим Эминаз Дербентда памятник эцигунин месэла къарагъарнай. Эминаз хъаначтлани, са къадар чавалай къадим шегъерда Лезги гомсуздратеатрдин дарматдин вилик квай паркуна Стлал Сулайманаз памятник хъажна.

Аслан Абдуллаевин хизанда са рушни гада чехи хъанва. Хци ДГУдин математикадинни информатикадин факультет къутягънава. Исядда ада вичин хусуси видеостудия кардик кутунва. Руша Волгоград шегъердин медицинитутдин 5-курсун къелзана.

Пешекар устаддихъ, ватанперес инсандихъ, ада хизандихъ саъвал ва агалкъунар хъурай!

Квездидани? Пахлахан юете

Йете цуд къвач квай пахлаханин жинсиникай я. И журиедин пахлахан сифте яз 2005-йисуз Тихий океандин къиблепата 2 агъзур метрдилайни деринда "Atlantis" гимиди ахтармишунар къиле тухудай вахтунда дуьздал акъудна. Роберт Вреинхуан ва Мишель Сегонзакан регъбервилек кваз къиле тухвай ахтармишунар себеб яз, сад лагъай юете пахлахан океандин 2200 метрдин дериндей жағъана. Адалай къулухъ цин де-

ринрай ихтигин пахлаханар акъуднавай ксар малум туш. Пахлахандиз юете тѣвар ахтармишунин гъерекатра иштиракай пешекарри гана. Латин чалай таржума авурла, а гафунихъ "чыл алайды" лагъай мана ава.

М.Сегонзака 2006-йисуз юете пахлахандикай чка-дин газетда макъала чапнай. Жагъай пахлахандин яргъивил 15 сантиметр алай. Къейдзавайвал, ам михъиз бурукъуьди тир.

Винел патан ажайб акунрилай гъейри, пахлаханди түүнин еринда ишлемишдавай затларини алимар къеве тұна. Ада вуч незвятла тайиндиз чириз пешекаррилай алакънава.

Йете пахлахан инсандин түүнин ишлемишна виже къведач - адак зиянлу сероводород ква.

Түкъур хъувун

"Лезги газетдин" алай йисан 49-нумрадиз акъатай "Эгер паспорт квахъайтла..." макъалада паспорт квахъай касди гана къанздавай жермедин къадар 100-далай 300 манатдал къван, госпошлинидин къадар 1500 манат яз гысабана къанда. Шикиларни 3,5x4,5 см клаубдинбур хъун перек я.

Махачъаладин Насрутдинован къичеда авай МФЦ-дин идарадин жавабдар къуллугъчили чаз гъалат! квай делилар гана. Чна газет къелздавайбурувай багъышламишун тілабзана.

Дульяда Дустагъда ацуқъарда

Боливиядин президентдин везифарай вахтуналди тамамарзай Жанин Аньесан фикирдади, катнавай виликан президент, Эво Моралес дустагъда тун лазим я. Идакай ада чадин "Los Tiempos" газетдиз малумарна.

Боливиядин конституциядиз гъурумет тавунай, ам масакла кхын хъувунай Моралес дустагъда ацуқъардай къарап къабулнава. Президентдин везифарай тамамарзавайда къейднавайвал, Э.Моралеса суддин вилик жаваб гуда. Боливияда дегишивилер түнин игтияж ава. Аньеса Моралесаз сиясатдин эмигрантилин тіварцел амал авуниз ва улкве секиндиз туниз эвер гана. Адан гафаралди, цийи гъукумдивай ислягъвал арадал хиз алакъана ва гила сечкияр къиле тухун чарасуя.

Улкведе арадал атай аксикилер себеб яз 10-ноябрдиз Эво Моралес къуллугъдилай эляччай. Гульгъунлай ам улкведен вилик-къилик квай маса векилрихъ галаз санал Мексикада чубу-нүх хъана. Гъа са вахтунда ада арадал атай агъвалатар гъукумдатын къурулупша жезвай еке дегишивилер тирдакай, вич элкъена хъведидакай малумарнай.

Къейд ийин, 20-октябрдиз къиле фейи улкведен президентдин сечкийрин нетижайра ишкайдалай къурухъ Боливияда алашбуша пълар арадал атана. Сечкийрин сад лагъай паюна Моралес гъалиб хъана. Адахъ галаз сечкийра бяльс чыгур виликан президент Карлос Меса сечкийрин нетижайра гъахълубур тушиз гысабна. Россиядин терефди Аньес Боливиядин вахтуналди тир президент яз гысабаза.

850 манатдин артухарда

Госдумадин депутатри зегъметдин гъакъидин ага къанин къадар (МРОТ) хажунин гъакъиндай законопроект пуд лагъай сеферда веревирдна. Идакай "Lenta.ru" чешмеди хабар гузва.

Алай вахтунда МРОТ-дин къадар 11280 манат я, законопроект къабулуниди ам 7,5 процентдин артух жеда. Икк, 2020-йисан 1-январдилай зегъметдин гъакъидин ага къанин къадар 12130 манат жеда.

Журиба-жууре фикирар

Кремлдин векил Д.Пескова Россиядинни Украинадин регъберрин арада авай наразивилерикай ихтилатна. Гъа са вахтунда къве улкведен президенттири сада-сада халас сүйгъетар къиле тухунин къиль кутунвайдакайны малумарна. Идакай "Интерфакс" чешмеди хабар гузва.

"Са жерге меслайрин патахъай абурун фикирар къазва. Амма сүйгъетар давам жеда", - лагъана В.Путинан пресс-секретарди.

Пескова риклек хайвал, Парижда "нормандский саммит" къиле фейи вахтунда В.Путин ва В. Зеленский 10-15 декъиъккада къилди раҳана. Амма Франциядин президент Э.Макрона, къвалах "нормандский форматда" къиле тухун давамарун теклифунади, абурун ихтилат къатна.

Риклек хкин, саммит эхиримжи пуд йисан девирда сифте яз 9-декабрдиз Парижда къиле фена. Ана иштиракай Россияди, Францияди, Германияди ва Украинади Донбассда арадал атанивай гъалар пайгардик күхтунин месэла веревирдна.

Къуд йисан къадагъа

Малум тирвал, вири дульядин допингдиз акси агентстводин къаридар ийизвай комитетти (WADA) Россия дульядин дере-жада къиле физвай акъажунрикай къуд йисан муддатда къерех авунин къарар къабулнава. Идакай "ТАСС" чешмеди хабар гузва.

Тешкилатдин исполнкоми Россиядиз талуқъ яз санкцияр кардик кутунин жигъетдай комитетди малумарай теклифдиз рази-вал къалурна. Къабулнавай къарап дасаслу яз, къуд йисан муддатда Олимпиададин къуѓунна, дульядин чемпионатра иштиракдай ихтияррикай Россия магърум жеда. Улкведен чиновникриз, гъакъни олимпийский ва паралимпийский комитеттерин векилризи къуд йисан вахтунда международный спортдин мярекатда иштиракдай (анриз фидай) ихтияр ава.

Россиядин спортсменривай 4 йисан вахтунда къиле фидай международный акъажунра анжас бейтерефилин пайдахдик кваз иштиракиз жеда. Россиядин пайдах газа чи улкведен пай-ливанриз дульядин дере-жадин зурба акъажунра иштиракунал къадагъа эцигнава.

Таксирар кутазва

Украинадин госбююди виликан президент П.Порошенко доза жерге уголовный делойрай таксирикарвилер малумарун патал Верховный Рададивай ихтиярар вилив хъзвана. Идакай РЕН-ТВ каналди раижна.

Телеканалдин делилралди, геле къекъвена, ахтармишунар къиле тухунин рекъяя Украинадин гъукуматдин бююдин директор Р.Трубади малумарайвал, Порошенко парламентдин депутат хъуниз килигна, Рададин патай ихтиярар герек я. Малумарзайвал, Порошенко доз таксири кутуниз талуқъ къарап Украина-дин генпрокуратурада аваз къве варз я. Р.Трубади алла хъувурвал, виликан президентдиз талуқъ яз 15 уголовный дело къара-гъарнава ва абурай ахтармишунин къвалахар давам жезва. 10-декабрдиз къарагъарнавай уголовный делодай Порошенко доз "Минскдин икъррарал" къул чыгунай ва идалди улкведен хъянатвал авунай таксири кутазва. Идалайни гъейри, адак ришвет-базвилий, къуллугъдикай менфят къачуналди, къанунсузвилер авунай са жерге таксири кутунва.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

понедельник, 23 декабря

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.05 «Заряжайся!» 0+
 08.15 «Здравствуй, мир!» 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 X/f «Корона российской империи, или Снова неувивимых» 6+
 11.45 «Служба Родине» 12+
 12.05 «Парламентский вестник» 12+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «Человек и право»
 14.05 «Арт-клуб» 0+
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 X/f «Гостья из будущего» 1 с. 0+
 16.05 Мультифильм 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 X/f «Неоконченная повесть» 0+

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
 19.30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Здоровье» 12+
 21.10 «Экологический вестник» 12+
 21.30 «Учимся побеждать»
 21.55 «На виду» 12+
 23.20 «Угол зрения» 16+
 23.45 Д/ф «И вечный вызов на ковер» 0+
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.50 Т/с «Правое дело»
 02.35 «Дагестан туристический» 6+
 02.50 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 04.25 «Учимся побеждать»
 04.40 Передача на табасаранском языке «Мил»
 05.15 X/f «Неоконченная повесть» 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21.30 «Учимся побеждать»
 21.55 «На виду» 12+
 23.20 «Угол зрения» 16+
 23.45 Д/ф «И вечный вызов на ковер» 0+
 01.00 Время новостей. Махачкала
 01.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 01.50 Т/с «Правое дело»
 02.35 «Дагестан туристический» 6+
 02.50 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 04.25 «Учимся побеждать»
 04.40 Передача на табасаранском языке «Мил»
 05.15 X/f «Неоконченная повесть» 0+

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 «Вести-Дагестан»
 17:25 К 75-летию Победы. Видеофильм «Прекрасный полк Лилия»
 18.10 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулата

5.05 Т/с «Топтуны». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее.
 8.05 Мальцева. (12+).
 9.00 Т/с «Шелест. Большой передел». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.20 Т/с «Шелест. Большой передел». (16+).
 13.00 Сегодня.
 13.25 Чрезвычайное происшествие.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.

16.25 Следствие вели. (16+).
 17.10 ДНК. (16+).
 18.10 Т/с «Пес». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Пес». (16+).
 21.00 Т/с «Пес». (16+).
 23.15 Сегодня.

23.20 Сегодня. Спорт.
 23.25 Своя правда с Р. Баяном. (16+).
 0.35 Поздняков. (16+).
 0.40 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
 1.45 Т/с «Четвертая смена». (16+).
 3.45 Их нравы.
 4.20 Т/с «Топтуны». (16+).

6.30 6 кадров. (16+).
 6.35 Присяжные красоты. (16+).
 7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 9.35 Тест на отцовство. (16+).
 10.35 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.35 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.25 Д/ф «Порча». (16+).
 14.55 Мелодрама «Девушка с персиками». (Украина). (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.15 Детектив «Мститель».
 22.00 События.
 22.30 До чего дошел прогресс. (16+).
 23.05 Знак качества. (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 0.35 Петровка. 38. (16+).
 0.55 Прощание. Евгений Белоусов. (16+).
 1.45 Смех с доставкой на дом.
 2.50 Детектив «Таможня».
 4.20 Юмористическая программа. (12+).
 4.40 X/f «Сквозь огонь».

6.00 Настроение.
 8.10 X/f «Карьера Дими Горина».
 10.05 Д/ф «Л.Куравлев. На мне узоров нету». (12+).
 10.55 Городское собрание.
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Коломбо». (12+).
 13.40 Мой герой - навсегда. Сергей Юрский.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». (12+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.15 Детектив «Мститель».
 22.30 До чего дошел прогресс. (16+).
 23.05 Знак качества. (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 0.35 Петровка. 38. (16+).
 0.55 Прощание. Евгений Белоусов. (16+).
 1.45 Смех с доставкой на дом.
 2.50 Детектив «Таможня».
 4.20 Юмористическая программа. (12+).
 4.40 X/f «Сквозь огонь».

6.00 Сегодня утром. (12+).
 8.00 Новости дня.
 8.15 Полезная покупка.
 8.40, 10.05, 13.25 Т/с «МУР есть МУР!», 1-4 с. (12+).
 10.00 Военные новости.
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 14.05 Т/с «МУР есть МУР!», 5 и 6 с. (12+).
 16.20 Открытый эфир. (12+).
 18.00 Новости дня.
 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Легенды госбезопасности». В. Алидин.
 19.40 Скрытые угрозы». «Спецвыпуск 10».
 20.25 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
 21.15 Новости дня.
 21.25 Открытый эфир. (12+).
 23.05 Между тем. (12+).
 23.40 X/f «Высота 89». (12+).
 2.00 X/f «Три процента риска». (12+).
 3.10 X/f «Длинное, длинное дело».
 4.40 X/f «Сквозь огонь».

вторник, 24 декабря

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Мультифильм 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Мастер путешествий» 12+
 09.25 X/f «Небеса могут подождать» 12+
 11.20 «Учимся побеждать»
 11.35 «Здоровье» 12+
 12.55 «Экологический вестник» 12+
 13.10 «На виду» 12+
 13.45 Д/ф «И вечный вызов на ковер» 0+
 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 14.55 X/f «Гостья из будущего» 2 с. 0+
 16.05 Мультифильм 0+
 16.55 X/f «Наш милый доктор» 0+

18.30 Д/ф «Дагестана живая краса» 0+
 18.45 Передача на лакском языке «Аьрци ва агъбу»
 19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
 20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
 20.20 «Подробности» 12+
 20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 21.40 «Молодежный микс»
 21.55 «Человек и вера» 12+
 23.20 Д/ф «Жемчужина дагестанского театра. Борис Мурадов» 12+
 23.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 21.40 «Учимся побеждать»
 21.55 «Здоровье» 12+
 23.20 Д/ф «Аьрци ва агъбу» 12+
 23.45 Т/с «Нюхач». (16+).
 00.05 «Профессионал» 12+
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 «На виду» 12+
 01.45 Д/ф «И вечный вызов на ковер» 0+
 01.50 Т/с «Правое дело»
 02.35 «Человек и вера» 12+
 03.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 05.20 X/f «Наш милый доктор» 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.25 Доброе утро.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 21.40 «Учимся побеждать»
 21.55 «На виду» 12+
 23.20 Д/ф «Аьрци ва агъбу» 12+
 23.45 Т/с «Нюхач». (16+).
 00.05 «Профессионал» 12+
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 «На виду» 12+
 01.45 Д/ф «И вечный вызов на ковер» 0+
 01.50 Т/с «Правое дело»
 02.35 «Городская среда»
 03.00 Концерт «Музикальный майдан» 12+
 05.20 X/f «Наш милый доктор» 0+

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татарском языке)
 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 «Вести-Дагестан»
 17:25 За и против 18.05 Дагестанцы в Калмыкии
 18.25 Республика

5.05 Т/с «Топтуны». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее.
 8.05 Мальцева. (12+).
 9.00 Т/с «Шелест. Большой передел». (16+).
 10.00 Сегодня.
 10.20 Т/с «Шелест. Большой передел». (16+).
 13.00 Сегодня.
 13.25 Чрезвычайное происшествие.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.

16.25 Следствие вели. (16+).
 17.10 ДНК. (16+).
 18.10 Т/с «Пес». (16+).
 19.00 Сегодня.
 19.40 Т/с «Пес». (16+).
 21.00 Т/с «Пес». (16+).
 23.15 Сегодня.

23.20 Сегодня. Спорт.
 0.30 Однажды... (16+).
 2.00 Т/с «Личное дело». (16+).
 3.00 Т/с «По горячим следам». (16+).
 3.35 Т/с «Топтуны». (16+).

6.30 6 кадров. (16+).
 6.35 Присяжные красоты. (16+).
 7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.35 Давай разведемся! (16+).
 9.40 Тест на отцовство. (16+).
 10.40 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.30 Д/ф «Порча». (16+).
 15.05 Мелодрама «Перекрестья». (Украина). (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.15 Детектив «Игра с огнем». (16+).
 22.00 События.
 22.30 Осторожно, мошенники! Аферисты года.
 23.05 Д/ф «Дамские негодники». (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 1.35 Петровка. 38. (16+).
 2.05 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 3.30 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 5.05 Тест на отцовство. (16+).
 5.55 6 кадров. (16+).
 6.20 Удачная покупка. (16+).
 5.35 Ералаш.

6.00 Настроение.
 8.10 X/f «12 стульев».
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Коломбо». (12+).
 13.40 Мой герой - навсегда. Алексей Булдаков.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». (12+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 События.
 18.15 Детектив «Игра с огнем». (16+).
 22.00 События.
 22.30 Линия защиты. (16+).
 23.05 Д/ф «Василий Шукшин. Комплекс провинции». (16+).
 0.00 События. 25-й час.
 1.35 Петровка. 38. (16+).
 0.50 Д/ф «Женщины Иосифа Кобзона». (16+).
 1.45 Смех с доставкой на дом. (12+).
 2.50 X/f «Смерть на взлете». (12+).
 4.35 Юмористическая программа. (12+).
 5.15 Ералаш.

6.00 Сегодня утром. (12+).
 8.00 Новости дня.
 8.15 Полезная покупка.
 8.25 Не факт!
 9.05, 10.05, 13.25 Т/с «МУР есть МУР!», 7 и 8 с. (12+).
 10.00 Военные новости.
 11.35, 13.25, 14.05 Т/с «МУР есть МУР! 2». (12+).
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 14.50 Открытый эфир. (12+).
 18.00 Новости дня.
 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Легенды госбезопасности». (16+).
 19.40 Легенды армии с Александром Маршалом.
 20.25 Улица из прошлого.
 21.15 Новости дня.
 21.25 Открытый эфир. (12+).
 23.05 Между тем. (12+).
 23.40 X/f «Пламя». (12+).
 2.50 X/f «О тех, кого помню и люблю».
 4.10 X/f «Рысь возвращается»
 5.15 Д/с «Легендарные самолеты».

среда, 25 декабря

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на дагестанском языке «Аьрци ва агъбу»
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Мультифильм 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Мастер путешествий» 12+
 09.25 X/f «По секрету всему свету» 0+
 11.40 Д/ф «Фазу Алиева»
 12.05 «Подробности» 12+
 12.55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 13.55 «Любовь и вера» 12+
 14.30

ПЯТНИЦА, 27 декабря**РГВК**

- 06.45** «Заряжайся!» 0+
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке
08.00 «Заряжайся!» 0+
08.10 Мультифильм 0+
08.50 «Заряжайся!» 0+
09.05 X/f «Нужные люди»
10.45 «Круглый стол» 12+
11.20 «Галерея искусств» 6+
11.45 «Пятничная проповедь»
12.15 Д/f «Последний житель Гамсултыя» 12+
12.55 «Агросектор» 12+
13.20 «Кунацкая» 12+
14.05 «Дагестан туристический» +
14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
14.55 X/f «Гостья из будущего» 5 с 0+
16.05 Мультифильм 0+

- 16.55** X/f «Дело было в Пенкове» 12+
18.45, 01.15, 04.25 Передача на кумыкском языке 12+
19.30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана
20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «Подробности» 12+
20.55 Н/в «Наш виду. Спорт» 12+
21.30 «Молодежный микс»
21.50 «Интервью с Хамис Шамиловой» 12+
18.00 Вечерние новости.
23.20 «Любальская сеть»
23.55 Д/f «Операция «Антитerror» 16+
19.35 Телегра «Поле чудес». Новогодний выпуск. (16+).
01.00 Время новостей. Махачкала
02.35 «Интервью с Хамис Шамиловой» 12+
03.00 Концерт «Музыкальный майдан» 12+
05.00 «Молодежный микс»
05.15 X/f «Дело было в Пенкове» 12+

ПЕРВЫЙ

- 5.00** Доброе утро.
9.00, 12.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+).
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.25 Горячий лед. Красноярск. Е. Медведево, Е. Туктамышева, А. Трусова, А. Щербакова, А. Косторная. Чемпионат России по фигурному катанию. Женщины. Короткая программа.
18.00 Вечерние новости.
23.20 «Любальская сеть»
23.55 Д/f «Операция «Антитerror» 16+
19.35 Телегра «Поле чудес». Новогодний выпуск. (16+).
21.00 Время.
21.30 Голос. (12+).
23.25 Вечерний Ургант.
0.20 Д/f «История Эллы Фишерзаль». (16+).
2.10 Дискотека 80-х. (16+).
4.20 X/f «Человек с бульвара Капуцинов».

РОССИЯ 1

- 11:25, 14.25, 17.00, 20.45** **Вести-Дагестан**
17:25 **Мир Вашему дому**
17.50 **Душа Дагестана. Концерт**
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.25 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
12.50 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
14.45 Кто против? (12+).
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Юморина. Новогодний финал. (16+).
0.25 X/f «Разорванные нити». (12+).

НТВ

- 5.05** Т/с «Топтуны». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.05 Доктор Свет. (16+).
9.00 X/f «Ветеран». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 X/f «Ветеран». (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Следствие вели. (16+).
17.15 Жди меня. (12+).
18.10 Т/с «Пес». (16+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Пес». (16+).
23.10 Церемония вручения Национальной премии «Радиомания-2019». (16+).
1.55 Присяжные красоты. (16+).
4.20 Тест на отцовство. (16+).
5.10 Д/c «Замуж за рубеж». (16+).
2.55 Квартирный вопрос.
3.55 Незаменимый. (12+).
4.50 Таинственная Россия. (16+).
6.25 6 кадров. (16+).

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.30 Давай разведемся! (16+).
9.35 Тест на отцовство. (16+).
10.35 Мелодрама «Условия контракта 2». (16+).
19.00 Мелодрама «Добро пожаловать на Канары». (Украина). (16+).
23.05 Мелодрама «Любовный недуг». (Индия). (16+).
1.55 Присяжные красоты. (16+).
2.20 В центре событий.
23.10 X/f «Путь сквозь снега»
1.05 X/f «Новогодний переполох». (12+).
2.50 Петровка, 38. (16+).
3.05 X/f «Зайчик».
4.50 Д/f «Актёрские судьбы». (12+).
6.00 Домашняя кухня. (16+).
5.25 Марш-брюсок. (12+).

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
8.00 Д/f «Ирония судьбы Эльдара Рязанова».
9.05 Детектив «Комната старинных ключей».
11.30 События.
11.50 Детектив «Комната старинных ключей»
13.25 Детектив «Нежные листья, ядовитые корни».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Нежные листья, ядовитые корни».
17.50 События.
18.20 Детектив «Александра и Агеша». (12+).
20.15 X/f «Золушка с райского острова». (16+).
23.10 Десять фотографий. Е. Гусева.
0.05 X/f «Баллада о доблестном рыцаре Айвengo».
2.05 X/f «Старики-разбойники».
3.30 X/f «Женитьба Бальзаминова».
5.00 X/f «Золотые рога».

ЗВЕЗДА

- 5.55** X/f «Похищение «Савойи». (12+).
8.00 Новости дня.
8.20 Рыбий хвост.
8.55 X/f «Тревожный месяц вересень». (12+).
10.00 Военные новости.
10.05 X/f «Тревожный месяц вересень». (12+).
11.00 Т/с «Дума о Ковпаке».
13.00 Новости дня.
13.30 Т/с «Дума о Ковпаке».
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Дума о Ковпаке».
18.00 Новости дня.
18.45 Т/с «Дума о Ковпаке».
20.00 X/f «От Буга до Вислы». (12+).
23.10 Десять фотографий. Е. Гусева.
0.05 X/f «Баллада о доблестном рыцаре Айвengo».
2.05 X/f «Старики-разбойники».
3.30 X/f «Женитьба Бальзаминова».
5.00 X/f «Золотые рога».

суббота, 28 декабря**РГВК**

- 07.00, 08.30, 16.30** Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке 12+
08.00 Мультифильмы 0+
08.50 X/f «Три плюс два»
10.30 Киножурнал «Хочу все знать» 0+
10.45 «Подростки» 12+
11.05 «Молодежный микс»
11.25 «Мой малыш» 12+
12.00 «Super chef Дети» 0+
12.30 «На виду. Спорт» 12+
13.05 X/f Слон и веревочка
14.10, 02.00 Гала-концерт «Люша Дагестана 2019»
15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
16.55 «Дежурная часть» 16+
17.05 X/f «Ожерелье для моей любви» 12+
18.25 Д/f «Три этюда о Дагестане» 0+
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

- 19.30, 22.30, 00.30** Время новостей Дагестана
19.55 «Дежурная часть» 16+
20.10 «Парламентский вестник» 12+
20.35 «Мы народ российский. Дагестан многонациональный» 12+
20.50 «Первая студия» 12+
21.45 «Битва блогеров» 12+
23.00 «Наука Дагестана»
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
01.35 «Мой малыш» 12+
03.20 Д/f «Цена блестательной жизни Александра Грибоедова» 12+
04.10 «Первая студия» 12+
05.30 Д/f «Три этюда о Дагестане» 0+
05.45 X/f «Ожерелье для моей любви» 12+
06.00 Новости

ПЕРВЫЙ

- 6.00** Телеканал «Доброе утро. Суббота».
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00, 12.00 Новости.
10.15 Михаил Боярский. «Много лет я не сплю по ночам». (12+).
11.15 Теория заговора. (16+).
12.15 Михаил Боярский. Один на всех. (16+).
15.25 Горячий лед. Красноярск. Е. Медведево, Е. Туктамышева, А. Трусова, А. Щербакова, А. Косторная. Чемпионат России по фигурному катанию. Женщины. Один на всех. (16+).
18.00 Кто хочет стать миллионером? (12+).
19.35 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Комедия «Найти сына». (16+).
0.35 Комедия «Как укрась милюон». (12+).
2.55 Дискотека 80-х. (16+).
4.20 X/f «Собака на сене».

РОССИЯ 1

- 08.40** Местное время.
11.20 Местное время.
Вести-Дагестан
5.00 Утро России. Суббота.
8.15 По секрету всему свету.
8.40 Местное время. Суббота.
9.20 Кто в доме хозяин? (12+).
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвоя. (16+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 Поедем, поедим!
14.00 Своя игра.
15.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
21.00 Звезды сошлись. (16+).
22.35 Ты не поверишь! (16+).
23.30 Международная пилотажа. (18+).
0.25 Квартирник НТВ на Маргелиса. Юрий Гальцев. (16+).
1.40 Фоменко Фейк. (16+).
2.05 Дачный ответ.
3.05 X/f «Ветеран». (16+).
3.40 Первый домо.

НТВ

- 5.35** X/f «Спортивного-82».
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Готовим с Алексеем Зимними.
8.45 Кто в доме хозяин? (12+).
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвоя. (16+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 Поедем, поедим!
14.00 Своя игра.
15.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
21.00 Звезды сошлись. (16+).
22.35 Ты не поверишь! (16+).
23.30 Международная пилотажа. (18+).
0.25 Квартирник НТВ на Маргелиса. Юрий Гальцев. (16+).
1.40 Фоменко Фейк. (16+).
2.05 Дачный ответ.
3.05 X/f «Ветеран». (16+).
3.40 Первый домо.

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Удачная покупка. (16+).
6.40 6 кадров. (16+).
7.30 Мелодрама «Коснуться неба». (Россия - Украина). (16+).
8.45 Кто в доме хозяин? (12+).
9.20 Мелодрама «Вопреки здравому смыслу». (Россия - Украина). (16+).
10.15 Мелодрама «Школа проживания». (16+).
11.30 Мелодрама «Школьник Надзор». (16+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 Поехали, поедим!. (16+).
14.00 Своя игра.
15.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели. (16+).
19.00 Мелодрама «Другая женщина». (Украина). (16+).
20.10 Мелодрама «Красивый и упрямый». (Индия). (16+).
21.00 Постскриптум.
21.25 Пращение. Николай Карапенцов. (16+).
22.15 Смех с доставкой. (12+).
23.05 90-е. Выпить и закусить.
23.55 Советские мафи. Банда Монгола. (16+).
0.45 Советские мафи. Жирный Сочи. (16+).
1.35 До чего дошел прогресс. (16+).
2.05 X/f «Зимний вечер в Гаграх». (12+).
3.55 М/f. «Семь стариков и одна девушка».

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядик, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдиновн пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ
66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА
66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Р. РАМАЛДАНОВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый юммуникацийрин хиле гүзчилав авунин рекъяй Федеральны къултугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ГУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди тукъуър къийзва.
Макъалайиз рецензия гузвач ва абур элкъевна вахкузвач. Редакциядин макъалайрин авторрин фикирар сад тахун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай материалаара гъланый делилрин дузылини ва керчевин патахъай жавабдаравл авторрин чин хиве гъттазва.

**РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:**
367018, Махачкала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ОО-диптиографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан къиче, б.

Тираж 6036

Гъ. - Илишандик квай материалар
гъакъидих чапзавайбүр я.

(12) - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Чешнелу Самира

Райсудин НАБИЕВ,
муаллим

Курхурун 2-нумрадин юкъван мектебдих художественный самодеятельностдин хъсан колектив ава. Ада мектебдин мярекатра, районда теклифнавай килигума - конкурса активилледи ишитиракзава, анра чин бажа-

рагъ раижзава. Абурухъ галаз музыкан муллим Саруғланов Гульметта, Саруғланова Гъурьухалума (старший пионервожатый) гъар йикъян тешкилдай къвалах тухуза. Нетижада бажарагъ авайбурун дережа мадни

хкаж, алакъунари ачухдиз ма- лум жезва, цийи къуватар майдандиз акъатзава. Исятда колективда 15 ученик ава. Аялри чин арада МЕЖВЕДИЛОВА Самирадиз екез гъурьметзава. 3-классда къелзай Самиради тъеле мектебдиз фидалди манияр лугъузай. Самира 1-классдиз атанвай вахт тир. Сифте яз райондин конкурсада ишитиракна ва "Муаллим" манир лугъуналди, конкурсада гъаличивилин тівар къазанмишна. Адаз райондин образованидин управленидин гъурьметдин грамотани гана.

И агалкъуни медениятдин сергъядиз сифтегъан камар къачунвай рушак еке гьевес ку- туна. Ам мадни ашкыиламиш, адан активал мадни хкаж хъана. Къенин юкъуз Самира колективда кар алайди яз тъисаб- зава. Адаз гзаф манияр, авазар чида, ширин, везинлу сесиналди абур лугъузва.

Самиради школадани хъсан къиметар аваз къелзава. Ам ви- челай чешне къалурзавай аял я. Адан шишил мектебдин Гъурьметдин доскада ава. Чи мурад Сами- радиҳ еке агалкъунар хъун я.

Камалдин хазинадай

Ишреф ЖАВАТОВ

- ✓ Ажалдиз мажал жедач.
- ✓ Азият тақурдаз рөгъятивилин къадир чир жедач.
- ✓ Ам батинди ягъайди хъиз ава.
- ✓ Ам вирт гъидай чијж туш.
- ✓ Ам гафунивай тухуз жедайдай туш.
- ✓ Ам руъхъ акур лам хъиз ава.
- ✓ Ам фу хъультульариц чидайбурукай я.
- ✓ Ам чиликай, цавуқай хкатайди хъиз ава.
- ✓ Арачи арайрай авахъда.
- ✓ Ахмакъ ахмакъдал дуышуши жедач.
- ✓ Бахтлубуру баҳтсузбур саймишдач.
- ✓ Бахтуну чин гузвач.
- ✓ Бубадин къваликай рушаз къеал жедач.
- ✓ Бурж итимдин гъуль я.
- ✓ Вацу даттана гъульхъди ялда.
- ✓ Вилик веъгъей къвач къулухъ хъийимир.
- ✓ Гафуни гаф хада.
- ✓ Гишиндаз тухдакай панагъ жедач.
- ✓ Гъульнин паб са хевалан яцар я.
- ✓ Гъахълу гаф тумъкуъл жедач.
- ✓ Диде къандайдаз дидед чиални кълан жеда.
- ✓ Дуњаидин амла къилени хъуй, анжак жуванди хъуй.
- ✓ Жуван гимидаи жув акъудазва.
- ✓ Жуван мецикай жуваз бала хкатда.
- ✓ Иблисдин дабанар вилик жеда, кулар - къулухъ.
- ✓ Иеси галай кицл хшка жеда.
- ✓ Ихтибардилай иғтиятият хъсан я.
- ✓ Ичи гъилиз гъич кицни килидаж.
- ✓ Кавча гъилевайди къук чқадилай неда.
- ✓ Кесибдин фу къафундив, къафун фав агақъдач.
- ✓ Кисайдаванини илисайдавай яргъяз хъухъ.
- ✓ Къушуьдал алуқкай циб хада.
- ✓ Къаргъадиз акур твар экъечдай.
- ✓ Къафун авачирла яван фуни къафун я.
- ✓ Къеаликай къеал тийизвайда хъуре мисклин эцигзава.
- ✓ Къеалин чуңуъхгумбат! патан узъридилай хаталу я.
- ✓ Къек жедай цицилбоди какадамац гъарайдай.
- ✓ Къупа къун рөгъят я, авудун - четин.
- ✓ Мез яргъидан акъул куъруъди я.
- ✓ Меслят авачир къвале селигъя жедач.
- ✓ Мугъманвилиз гъил ичлидаказ фимир.
- ✓ Рикл дар хъун зайифвилини лишан я.
- ✓ Руфун вилик кутунна, акъул къулухъ мийир.
- ✓ Сив къуртла, адан къалхан раҳада.
- ✓ Тама чакъал кими жедач.
- ✓ Тлан тахъай дана якъуз къвеедач.
- ✓ Ульткем хва диде-бубадин лувар я.
- ✓ Хъсанвал ийиз алакъзавачтла, писвални мийир.
- ✓ Цанин къве къилайни элкъвееда.
- ✓ Чуруу хабар фад чклида.
- ✓ Ядай хва бубадал алуқкайда.
- ✓ Яд хъайи къамуз яд хъееда.
- ✓ Яраз цавай симлал ават тавурай.
- ✓ Яран кашай хтайди хъиз ава.

2020-йис патал

ЛезГи газет

къыхъ!

йисанди - 63249
б вацранди - 51313

**газетдин къимет почтарин
отделенийрай:**

йиса - 917 манатни 52 кепек
б вацра - 458 манатни 76 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):
йиса - 858 манатни 60 кепек
б вацра - 429 манатни 30 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 456 манат
б вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъини Махачкъалада, Промшоссе къучедин 10 "а"-нумрадин драматда, къхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чи бухгалтериядай:
йиса - 325 манат
б вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къхъинин патахъай суалар пайда хъайтия, экуньин сиятдин 9-далай нянин сиятдин 6-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Кроссворд

Туъкуърайди - К.КъАЛАЖУХВИ

1	2	3		
4	5	6	7	8
9	10	11		
14	15			16
17	18			
				19

СУАЛАР: 1. Троядин дяведин къилин "таксиркар". 2. Музыкадин нота. 3. Йигиндиз фидай балкъан. 4. Десхуш (магарыч). 5. Яргъивилел гъалтайла, Европада пуд лагъай чқадал алай вац. 6. Беден, тан. 7. Германиядин са шеъбер. 8. Кицерин жинс. 9. Четин гъалдай экъечдай илаж, къумек. 10. Хтулдин велед. 11. Гроздный шеъбердин футболдин клуб. 12. Лацу парча. 13. Салан емиш. 14. Къуър. 15. Душманвал. 16. Жеъре ранг. 17. Хилер галачир партал, дуышлык. 18. Хиялралди... жедач" (лезги мисал). 19. Бегъер.

"ЛГ"-дин 50-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

дүйз ҖАРАРА: Гардан. Ибара. Гъуд. Вак. Тухул.

ТИК ҖАРАРА: Гими. Риза. Айна. Бандит. Регъв. Юнгъва. Чкал.

Мегъарамдухурун райондин Филерин хурун администрацияди ва депутаттин собраниди педагогвиллини зэгъметдин ветеран, яргъалай йисара Филерин хурун мектебдин директор яз къвалахай

Мегти Бабаевич МЕГТЬИЕВ

рэгъметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан хизанриз, мукъва- къилийриз башсагълугъвал гузва.

Мегъарамдухурун райондин Филерин хурун мектебдин колективди педагогвиллини зэгъметдин ветеран, яргъалай йисара Филерин хурун мектебдин директор яз къвалахай

Мегти Бабаевич МЕГТЬИЕВ

рэгъметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан багърийриз башсагълугъвал гузва.